

کتاب
علمِ اِمْلا

الته شهر نينك زباني كاشغر و ياركند ده
يتولادورغانغە موافق

كتاب

علم امللا

Swedish Mission Press
Kashgar, 1929

كاشغر شهريده فوينك تانك نينك
باسمه خانه سيدا باس يلمدى

۱۹۲۹

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين

بالتة

لما ولد

Swedish Mission Press,
Kashgar. 1929

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين

۲۲۲۱

مقدمه

هر کشیکا اوز تیل زبانی نی بیلماک کراک و هر ملا بولسه
اوز تیلی نی صحیح و درست پتوماکی لازم دور. بر کیم اوستا کاتب
بولای دیسه کچیک وقتیدا علم املا و حرف سازلیق نی اور کانیب
ورزش قیلماق ضرور دور. شو علم نی اور کانکالی یاردم بولوشقه
بو کتاب مکتب لار و ترکی تیلی نینک صحیح پتوشی نی اور کانادور
غانلار اوچون طیار قیلیندی. موندنا خط املا بیلان حرف سازلیق
قاعده لاری و هم پتوشنی اور کانکالی ورزش قیلادورغان تعلیم لار
بریلیب دور. کچیک بلالار اول مذکور قاعده لارنی اوقومای
پتویدورغان تعلیم لارنی باشدین تار تیب ورزش قیلیب پتوسونلار.
کتاب نی شو طریقه دا بر مرتبه اوتکوزوب بولغاندین کین
قاعده لارنی هم اوبدان اور کانیب تعلیم لارنی ینه بر قطار
پشقوروب پتوسونلار.

۱

سيزده اتا انا و اكا بار مو؟ اتام و انام بار اكام يوق.
 دادا بوگون بازاردا دور. دادام بر باغ اليب دور. باغيدا بر كول
 بار دور. كوله سو بار. بوگون سويي آزراق دور. كولكا پات
 سو قويا دور. من آچ قالدیم. انام نان برادور. سيزده ارپانان بار مو؟
 اليب. باغيدا. كوله. كولكا. قالدیم. برادور.

۲

باغ نينك قاشيدا بر ارپاليق بار دور. بوگون دادام ارپاغه
 سو اچيب دور. ارپاليق نينك يانيدا بر جيگده تورادور. جيگده كا
 بر الا. قارغه قونوب دور. جيگده نينك سايه سايده بر قوی بر
 قوزی ياتادور. تورخان و نورخان ديگان قيز بلالار قوی نينك
 قاشيغه بارادورلار. قوزی قورقوب قوپوب قاچادور. نورخان نينك
 اكاسی باقي آخوند دیدی من تونه کون قوزی نينك قاشيغه بارسام
 قاچمادی. نورخان نينك بر توخی سی و تور ت چوجه سی بار كونده
 بولارغه دان برادور بوگون برمادی آچ قالدی.

قاشيدا. اچيب. يانيدا. جيگده. سايه سايده. ديگان بلالار.

قاشيغه. دیدی. قاچمادی.

بیزینک باغیمیزینک ارقاسیدا بر یار باردور . یاردا بر بولاق
 باز . شو بولاق بیزینک سویی اچیق دور . یاردا بر پاته قوی یورادور
 قوی لارینک تولا قوزیلاری باردور . توردی دیکان بر پاته چی بلا
 پاته نی باقیب تورادور . توردی بیزینک اچاسی بوکون بر چوکون
 چای قایناتیب سوت قویوب اندین کین سوتلا کان چای بیلان بر
 کیرده ناننی توردیغه ایب باریب بریب دور . تونه کون انیکا دوغ
 و بر آق ناننی ایب بردی . توردی آق نانغه تولا خوش بولوب
 کولوب انی یدی . کین قوی لارنی یانتاغلیققه باشلاب باردی .
 باغیمیزینک . ارقاسیدا . اچیق . قوزیلاری . پاته چی . قایناتیب .
 سوتلاکان یانتاغلیققه .

بازار یولی بیزینک توبه سیده ایتام بیزینک بر شال لیقی باردور .
 شو شال لیقی بیزینک یاسیدا باقی آخوند بیزینک داداسی بیزینک شال لیقی بار .
 بو یل باقی آخوند بیزینک داداسی تولا شال ساچیب دور و منینک
 دادام از ساچیب دور . تونه کون باقی آخوند و من شال باز یرکا
 باریب تور ساق یولدا یوغان بر قوتاز یاتادور بیزینی کورسه قویوب
 کینیمیزدین قوغلاب یوکورادور بیزکا یتکالی ناس قالدی . بر تامدین

اتلاب آران قوتولدوق . اندین بیز باشقه یول بیلان دادالاریمیز نینک
قاشیغه باردوق . بارساق دادالاریمیز یوق ایکان دریانینک بویغه باریب
آرام الیب یانادور .

توپه سیده . شال لیق . ساچیب . یولدا . قوتاز . کینیمیز دین .
قوغلاب . یتکالی . اتلاب . قوتولدوق . دریا بویغه .

۵

من سن آدم دورمیز . آدم نینک باش قول پوتی باردور . باشدا
ساج تورادور قول پوت دا آز توك بار . آدم نینک باشیدا کوز قولاق
اغیز بورون هم باردور کوز بیلان کورامیز قولاق بیلان انکلایمیز
اغیز بیلان کب قیلامیز بورون بیلان بورایمیز . اغیزدا تیل و تیشلار
بار . قول نینک بیلاک الاقان و بارماقلاری باردور . پوت نینک یوتا
پارچاق اوشوق (هوشوق) تاپان الاقانی و بارماقلاری باردور . باش نینک
الدی طرفی نی یوز دیرلار . یوز قول پوت نی کونده یوب پاکیزه توتماق
لازم دور . پات پات سوغه توشوب پوتون بدن نی هم یوغیل .

آدم . اغیز . انکلایمیز . بورایمیز . تیشلار . بیلاک . اوشوق .
طرفی نی . پاکیزه . لازم . بدن نی .

حرف صوتی و حرف ساکن

حرف ایکی قسم بولا دور . بو ایکی قسم نسی حرف صوتی

و حرف ساکن دیرلار . ترضکی زباندا ا، ع، و، ه، ی حرف
صوتی و قالغانلاری حرف ساکن بولادور . او، ای بعضیدا بر سوز نینک
باشیدا بیله تورسه ایکی باشقه باشقه حرف بولغانی بیلان
بر آوازلیق بولادور . عربی سوزلارده حرف صوتی نینک اورنیدا
زبر زیر و پیش دیکان اشارت نی ایشلاتورلار . هر قایداغ سوز نینک
هر بر هجاسیدا بر حرف صوتی نینک آوازی بار دور . حرف اوزی
هر وقت پتولمایدور لیکن آوازی ایشتیلا دور . مثلاً بوران دیکان
سوز ایکی هجالیق دور اولقی هجاسیدا واو دیکان حرف صوتی و
ایکینجی هجاسیدا الف دیکان حرف صوتی پتولکان دور . ختن دیکان
سوز هم ایکی هجالیق دور اولقی هجاسیدا واو نینک آوازی انکلانادور
و ایکینجی هجاسیدا الف نینک آوازی انکلانادور لیکن واو بیلان
الف دیکان حرف پتولکان ایماس دور . بوسوز دیشیکا موافق
پتولسه مونداغ پتولور ایردی : خوتان .

و ه ی دیکان حرفلار بیلان بر سوزنی باشلاماق لازم
کلسه بو حرفلار حرف صوتی بولمای حرف ساکن بولادور .
مثال : ورق هارماق یمان

ا (الف) نینک آوازی

الف آوازی بر سوزکا توشسه الف دیکان حرف

بعضی بر کاتوشادور و بعضی بر کاتوشمایدور
 انا دادا انا اکا اچا آغا آب ات آق آچ آزال الارا
 آش اندا انیکا اریا آط
 آرام آران انار اسان امان آباد آزاد آزار آباق الماق اچماق
 اشماق اسماق اقماق اقساق ارتماق ازماق آشلاماق افتاب البان
 الداماق امراق انداغ آواز انداز انبار
 بار بابا باج بادام باغ باش بالاخانه بادرا باسما بالامان بات
 پاك پاقا پاخال پاتماق پاتراق پارچاق پاقلان پاچاناق تبا
 تات تاج تاخ تار تاز تازا تاس تاش تاغ تاقا تال
 تام تایی تالاماق تاراماق تاغار تاقلاماق تاتماق تانک
 جام جان جای چارپای خال خام خان دابا دادا دادا کام
 دادر داف داک دام دانا راست سلپ ساتما ساچ ساق
 ساقلاماق سانک سای شاخ شال غار غاجاماق فال قاپ قبات
 قاچا قار قاش قلاماق کار کاجا کان ماتانک ماراماق مازار
 ماش مال نان نابات نار ناچار ناس ناغارا هارماق یات یاد
 یار یارا یاراماق یاراتماق یازماق یاشاماق یاش یاشاماق یاغ
 یاغلاماق یاغماق یال یالاماق یاماماق یانماق

انا كام دادا كام منكا و اكا اچامغه تولا امراق دور .
 آچ قالساق انا چای نان و اش برادور . اوزی آچ چاغدا هم
 یانیدا بار آز ناننی بیزیکا برادور .
 دادام بر آق آط الغان دور . اطغه باتور دیب ات بردی .
 باغدا تال انار بادام بار . بو یازدا آران بر شاخدا بادام بار دور .
 حاضر اكام داف چالادور اچام باش تارايدور انام نان یاپادور دادام
 شال سیاچادور . بو تاغدا كان باردور . داود دادام دین بر قاپ
 سوردی . قایدا ارپا بار ؟ تاغلاردا قار پات پات یاغادور . تاغ نینک
 ارپاسی نینک اراسیدا تولا ارپاخان باردور . بازار دین بر توپ خام
 بر جام بر قاچا الیم . باغدا پاقا بار پاچاچاناق یوق تاش هم یوق .

پتوك سز الف آوازی

تولا وقت بر سوزكا و یا بر هجاكا الف نینک آوازی توشکانی
 بیلان الف دیکان حرف اوزی پتولمايدور .
 بلا بها تغا تمام تلاش تماكو تماشا چپان دلال دوا
 سبق سقال سمان پلاس قپاق قرا قران قلق قمتو کلتک
 کاته کلا مرال منسا هوا یخشی .

بلا لار تمام کون سبقدین بیکار بولوب تماشا قیلغان دورلار .
 یولدا کاتمه بر آق سقال آدم اطلاق کلادور . منا اطغه بر تاغار سمان
 و بر پلاس ارتقان دور . قولیدا بر کاتک بار الیدیدا بر الا کلانکادور .
 قیاقدا کولدین سو ایب کلامن . اتام قرا قراندا یخشی بر اش
 ایتادور . قراننی قلغه قویادور منکا اش برادور . بو چپان نینک
 بیهاسنی نمه دور ؟ بو چپاننی بر دلالین از پلغه الیم . هوا بوزولدی .

آ عا

بر سوز نینک باشیدا کی الف نینک آوازی اوزون بولسه
 الف نینک تویه سیکامد دیکان نشانهنی پتویدورلار . بعضی عربی
 سوز نینک باشیدا الف نینک الیغه ع توشکانی بیلان الف نینک آوازی
 اوزون بولادور .

آب آباد آبروی آچ آشلماق آرام آران آری آز
 آزاد آزار آسمان اط اغور آمین آنی (قیلماق) آو آه آی آییق
 غابد عاجز عادت عادل عاصی عاقل عالم عالی

بو یورت نینک آب و هواسی تولا یخشی دور . اکام بازاردین

بر آری الغان دور . آری بیلان ارپانی اتادور . بو آیدا بازاردا ارپا
 آزدور . دادام بو کون آران بر چارک تپای و تپانغان ارپا ارپا خان
 بیلان ارالاش دور . تغام پات پات تاغلاردا او قیلادور . بر آییق بر
 تاغ تا کاسی نی توتوب دور . آطغه آزار برمانک . آقسقال کشی نی
 آنی قیلماق — ولا ایمان دور .

شو عاجز خاتون تولا آه تارتیب آمین دیب دعا قیلادور . بو
 یورتدا عابد آدم بارمو؟ یورتدا عابد آدم لار آز دور لار عاصی
 تولا دور لار . بو کون عادل و عالم و تولا عاقل بر آدم نی گوردوم .
 راست عادل آدم نی خدا آخری عالی قیلادور . خدا
 آسمان دین هر بریمیزی کورادور .

۱

بعضی سوزده الف نینک آوازی باشقه بولوب ایر دیکان
 سوزدا کی آواز دیک بولادور .
 ابد اخلات (اخلت) آدم ارزان ار کون اسباب اکرو
 امچک برکاک برلان برماک تراک لاش (لش) لچاک پوداماک
 سوزلا شماک توزاتماک کوتارماک .

حاشیه: آدم دیکان سوز انسان معنی سیدا ایشلاتیلسه مد بیلان پتولادور لیکن کشی نینک
 معنی سیدا توره مدسز پتولادور دیشی هم شو پتوشکا موافق باشقه بولادور .

بو اسباب تولا اکر و دور. کول نینک باشیدا بر چونک تراک
 بار دور. تراک نینک یانیدا اخلت بار. سودا لاش تورادور. دادام بو
 آطنی ارزان ایب دور. بازاردا بو کونلارده آط آز دور. انام بر لچاک
 الادور. بیز ارزان برماساک باشقه ادم ارزان برمایدور. آت دیکان
 گوشت بولادور. اکر و اسباب نی توزاتساک نمه براسیز. سوزلاشالی.
 بو تراک شالی نی کوتارسانک سنکا بر نمه برامن. توپانی پودانک. اچام
 پودا کان. کیم ارکون نی یاپغان دور. شو بسلا ارکون نی یاپغان
 دور. خدا ابدی نجات برادور.

ا

الفی بار بر هجاکا « ی » دیکان حرف صوتی قوشولسه الف نینک
 آوازی یوتکالیب ایردیکان سوز نینک آوازیدیک بولادور مثلاً باغ
 - باغیم قلاماق - قالیب الماق - ایب اسماق - اسیلماق .

صاف ترکی سوزلارده بر هجاکا یانداشادورغان ی دیکان
 حرف صوتی اینکدین ایلکاری کلادورغان هجاداکی الف نینک
 آوازیغه تأثیر قیلادور لیکن اول هجانینک الیددا الفی بارینه بر هجا بولسه
 شو هجاداکی الف نینک آوازی یوتکالمایدور. مثل: بو شهر نینک امبالی.

عربی و فارسی سوزلاریکا و برایکی ترکی سوزکای
 قوشولسه هم الف نینک آوازی یوتکالمایدور مثلاً قاری. کاریم
 یوق بای نینک کاروانی. آری. باقی

اغیر اغیز اغیل باغیش باریش الیش پاتیق تاتیماق ساتیق
 ساریق (سریق) ساغینماق ساسیق (سسیق) ناری (نری) یاریم
 (بریم) بارغان ساری (بارغانسری)

۵

بای نینک باغی چونک دور. دادام کچیک بر باغ ساتیب الیب دور.
 بازاردا هر یخشی مال تاپیلا دور. تنغام مالی نی ا طیغه ارتیب
 باریب دور. ساسلیق نینک سویی ساسیق بورایدور. ساسلیق نینک
 یانیدا برشال لیق بار دور اندا بر آدم شالی نی ساچیب تورادور.
 آطی نی اغیلدا باغلاب دور. تولا یامغور یاغیب دور. یول پاتیق
 بولوب دور. بازارغه باریشیم دا لایغه پاتیب قالغان بر تایی نی
 کوردوم. بوکون الیش ساتیش آز دور. نانی نینک یاریمی نی
 بردی. بارغان ساری ناریراق کتی. انام نی تولا ساغیندیم ساچی
 آقاریب دور. تخوم نینک آقی نینک تاتی یوق. یونک باجی نی
 باریب دور.

آچ مالم بار مالم توق مالم یوق مالم

او و آواز لاری

واو (و) آوازی بر سوز نینک باشیغه توشسه انی الف و او
(او) بیلان پتوماک لازم. سوز نینک ایچیکا توشسه خالص و او
بیلان پتولادور

او - نینک آوازی باشقه باشقه سوزده بولک بولک بولادور
مثلاً اول اوقماق اوکا اوچا اوچون اوی اوکره او جمه.
اوبدان اوت اوتون اوترا اوتوز اوتیاش اوخشاش اوردا
اوغری اوغلاق اوغول اوق اوقوماق اولتورماق اون اونک
اونکای اونکلاماق اویان اویناماق.

اورما اورماق اورغاق اوقماق اوماچ اوند اونوتماق اویناق
اویغانماق اویقو اویلاماق اویماق اولای

اوال اوباتماق (اواتماق) اوپا اوتماق اوخلاماق اورماق
اوزون اوروس اورووش اوروغ اورووق اورونماق اوزاتماق
اوزاق اوساماق اوستا اوشاق اوسونک اولاغ اولوغ اوکا اوواق
اوچا اوچ اوچارلیق اوچراماق اوچماق اوچور اوچورماق
اوشبو اوی.

اوچ اوچای اوچون اورمسچوک اوروک اوزماک اوزوای

اوزوم اوستون اوستى اولوش كون اون (يعنى آواز) اونلوك .
 اويكا اوتاك اوتاماك اوتكك اوتماك اوتنه اورداك
 اور كانمك اورلاماك اورى اوز اوستانك اوسماك اولتورمك
 اولماك اولوك اولوم اوى اويلانمك - اور كونلوك اوكره - اوجمه

۶

اول اوغول بلا اوبدان اوقويدور . اوقويدورغان وقت دا
 اوقويدور اوينسايدورغان وقت دا اوينسايدور . اناسى اوتوز ياشقه
 كيريب دور و اچاسى اون بر ياشدا دور . چونك اناسى تولا قيريب قالب
 اولتوروب قالب دور . چونك اناسيغه هر وقت اوبدان خدمت قيليپ
 قيشدا اوتون اليب كيريب اوت ياقيب برادور . اچكونينك اونك يانيدا
 بر اوغلاق اوتلاب تورادور . اوغلاق اچكوكا تولا اوخشايدور .
 باغ نينك اوتراسيدا اوتياش تريب دور . بر اوغرى پادشاه نينك
 اورداسيغه كيريب دور . بو اسباب نى اونكلاماق اونكاي دور .
 اورمادا اورغاقلارنى راستلاب بغدادى نى اورادورلار بو
 كون باى بغدادى لارنى اوردوروب اورماچيلارغه اوماچ برادور .
 بغدادى نى اوند تارتادور . كب سوزينى اوقتونك مو . اوقتوم ليكن
 اونوتوب قالديم . كيچه ده پات پات اويغانيب سر كك ياتامن . كيچه
 اويقونينك وقتى دور . تانك اتقاندا اويغاق توراميز . اويلاب باقاي .

بو تامغونينك خطى نى داود آخوند اويوب دور . بو ادم بر
اولاى نى توتوب اليب دور .

انداغ قيلسانكيز منكا اوال بولادور . اوبانى كلدى . يوزيكا
اوپا سورتوب دور . بار نمهسى نى اوتوروب اتيب اوخلاغان بلانى
اوروب دور . بو اوروق ادم خلق بيلان پات پات اوروشادور .
بو اط تولا اورونغاق دور . اكامنى اوزاتيب قويى اول بو يرده
اوزون تورماى اوزاق يركا بارادور . اوسونك نينك اوروغى نى
تريب دور . اوستا اوشاق بلالار يغه ديدى تولا اوساب قالدیم منكا
سو اليب كلينك . اولاغ اريانى يب كتيب دور . سو اولوغ كليب
يار كتى . اى اوكام نان نينك اواقلار ينى اياغ استيغه
تاشلامانك نان نينك اواقى هم نان بولادور .

اوپاسيدا بر قرا چپان تورادور . قلم نينك اوچى اوچلوق
ايماس . اوچادورغان جانورنى اوچار ليق ديرلار . يولدا منكا بر
اقسقال كشى اوچرادى . اوشبو اوچورنى بردى . اوى اوت ييدور .
اولوش كون اوچ اوزوك الديم . بىلا اوروك اوزوم كا تولا
امراق دور . اورماچوك تور باغلاب دور . نمه اوچون باغلاب دور .
اوستى بيلان استى اوخشاش دور . اونلوك كب قيلمينك . اونلوك
كب قيلمايمن اونوم پوتوب قالدى .

اوز اوتاکى نى ياميش نى اور كاندى . اوستانكىدىن اوتكانده
 بر اورداكى نى كوردوم . بو اوتاك نى اوتنه اليب دور . آچيغيم
 اور لاسه اور لايدور . آكام اور كونلوك كا اويلا نادور . بلا پات
 اوسوب چونك بولدى . اولكان آدم اوز اويييده تورالمایدور .
 بلا او كزه كا چيقيب اوجمه تارتيب ييدور . اورى تورونك .

و

واوينك بر آوازی بر سوزنينك ايچيده بولسه خاص و بيلان
 پتولادور و يا پتوك سز قالادور .
 بوريا بوز بوزه بولتور بولقا بوى پوتلا پوخاق پور
 پوش توپ توپا توختاماق توخماق توخوماك توخى تور
 تورپاق توزغاق تولغاماق تولغاق تولماق تون تونك تونكماق
 تونكوز تونوماق توى توپماق جوزه چوغ چوقا چوكان چوكون
 چونك خوখে (تيكان) خوراز خوش دوپا دوراماق دوله روزه
 زور زورلوق سودا سوراق سوراماق سوزمه سوغا سوفى سوقا
 سوقاش سوقماق سويماق شوتى شوره شويلاه شوينه سوفى
 غوره غول قوبزاق قوپماق قودان قوداي قور قورچاق قوردان
 قورساق قورشاماق قورقماق قوروماق قوروما قوغون قول قولتوق

قوناق قونکغاز قونماق قوی قویاق کور کوزا لوبو لوبیا
 لوقما لونکی موزای توخته خو یوق یوقاتماق یول
 بوران بورون بوغا بوغاز بوغرا بوغماق بوغور بوی
 بویون پوپوک خومرا دوست رومال سوغارماق سوغورماق
 شول قورام قوزی مولون موما هورون یوغان
 بوراماق بورون بولاق بولاماق پوتاق توتماق توتغون
 توز توماق چوقور چوماق خوی دوتار روح سو سونک
 غولاج قوتی قوچقاچ قودوق قورت قورچ قوروت قوروق قولاق
 قویروق موز نور نوح یولدوز یولون .
 تونکچه جوراب حوی شونچه شونداغ طویماق
 (تویماق) موشت مونچه هوشیار یوتماق یورت یورغا یوکورماق
 بورکا بوری بوشوک پوتون توز توزوک توشوک توك
 چومماک چومبل چومله چوموچ سوت سورماک سورکاماک
 سورکو سوزماک کوکورد کولماک کون کونککل کونلوک موشوک
 یوتال یوتالاماک یوراک یورماک یوز یوک یوکان .
 توش توشماک چوچه کویه .
 بوز بولاماک بولک توپه توکاماک توکماک
 جولوماک چول سورون سوز سوزلاماک سویماک سویونماک

کورپه کورماک کوز کوك کوكلاماڪ كون کويماڪ هوپاب
(هوپوب) يور کوماچ - تور تور تورت توشوك جوجاي چور کولماڪ
دوبه دوبه لامماڪ دوزخ سوسن كونكلاك موره مولا نوبت .

۷

بو پور تراک نينک اوزون پوتلاسی بار. چو کوننی چوغ نينک
توپه سیکا قويوب چای قايناتيب برسهار خوش بولامن. دادام
بازاردا قاوغون قوناق ساتيب چونک بر تورپاق و بر قوی اليب دور
منکا هم بر خوراز و بر توخی و بر دوپا اليب دور خوراز چوقوسه
او کام قورقوب قاچادور. قورساقيم آچقاندا تونک غوره يسام
تويمايمن. بای قوی سويدوروب قویاق آش بيلان قورساقی نی
اوبدان تويغوزادور بيزده قویاق آش يوق سويوق آش اوماچ
ايچيب تولا خوش توراميز.

آخشام قاتيق بر بوران چيقتی. سنکا کيم بورون بولادور?
حويليدا بر بوغا بر بوغرا بار بولارنی يوغان بر خومرا دا سوغارامن.
اندين بوغاز برامن. شو يولدا قورام تاش تولادور. مولون
قوزينی يرتيب دور.

بو آدم نينک بورنی کومشار بورون دور. بو سو توزديک
اچيق دور. بو توزلوق سونی قايردين اليب کلدينکيز. بولاقدین

الیب کلدیم . بو بولاق نینک چوقورلوق یاریم غولاج دور . قودوق
 بش غولاج آتته سونکچه چیقادور . دادام منکا بر توماق و بر قوروق
 قوتی بردی . آخشام بر قویروغلق یولدوز کوروندی . توردی
 بر مونچه موشت اتی من بیهوش بولوب کتیم .

شونداغ یورغاسی اوبدان آطنی شوونچه ارزان ساتامدور .
 بورکا بوری موشو ک قانغه امراق جانور دور . چومله نینک توکی یوق .
 قادر آخوند کونکلی توز و تولا یوزلوك آدم دور . کو کوردنی
 یوز کونلوك یردین الیب کادی . همه سی اوتوز آط یوکی
 دور . منکا بر چوموچ سوتلوك چای اوسوب برادور . پوتون کون
 بیکار یورمانک . یوتال عاجز یورا ک نی اغریتادور . بو بولاق نینک
 سویی سوزوک و تاتلیق دور .

توخی نینک توشیکا تریق کیریپ دور . تاش توشکان یرده
 عزیز . چوجه نی کوزلوك کا ساناغیل .

توشو کده اولتور ماسه لار تور کا اوتوب کورپه توپه سیده
 اولتور سونلار . جولامانک اوچوق سوز قیلینک . اوتا ک کا اوبدان
 کون بارمو . چوغدیک ایسیق چولدین کولی بار سـورون یرکا
 اوتامیز . کول نینک چوره سیدکی کو کلایدورغان سوکت لار
 کوزوم کا تولا سـویونلوك دور لار . خسام بوزدین توقولادور .

سونی کیم تو کوب اتی . کورمادیم . بلانی سویمانک
تورت نوبت دوبه نی چور کولوب کلدی . بر جوجای و بر
مولا الالی . تولا نرسه لار دوبه لاب مورہ سیکا کوتاریب کلدی .

پتوک سز واوینیک آوازی

بعضی سوز کا واوینیک آوازی توشکانی بیلان واو دیکان
حرف اوزی توشمایدور .

بلبل بیورماق پل تخوم تروغ ترکستان تقراق تمور تنور جفت
جل جمعه جمله جمه حرمت خدا خرسند دسترخان دعا دم
دنیا ربع رخصت رسل رقم سست شکر شہرت فرقان فقرا
قدرت قران قربان قرعه قل قلاب قلوب (قفل) قمار کل
کمان کنہ لطف مبارک محرم مدت مرچ مفت مرغ ممکن
مہر نصرت .

مذکور سوزنیک تولا سی عربی سوزلار دورلار .
و واوینیک اور نیغہ پیش (و) کلا دور لیکن بو پیش ترکی زباندا
انچہ ایشلا تیلما ی دور .

تخوم نی نچہ پل دین الدینک؟ تخوم نی بش پل دین الدیم .

تروغ اطغه بریوکان برجل الدیم. تمورچی بر قفل و برجفت
 قلاب ایتیپ بریب دور. اتانکغه و اتانکغه حرمت قیلغیل.
 جمعه کونی کلسه لار جمه. تولا خرسند بولامن بلبیل کیچه ده
 سارایدورغان بر اوچارلیق جانور دور.
 خداغه دعا و شکر قیلماق بیزکا واجب دور. دسترخانی
 راستلادیم. منکار خصت برسه لار کتای. برنچه رسل بو دنیاغه
 کلیب دور لار. سست آدم نینک شهرتی یخشی بولمایدور.
 لطف قدرت خدادین دور. سیز کیم نینک فقراسی. من خاقان
 فقراسی. قربان عیدینه قانچه مدت قالدی. عیدلاریغه مبارک
 بولسون. باغیمیزدا سوسن گل بار. ساریق گل محرم ده اچیلدی.
 خطغه مهر باستورادور. آق مرچ اچیق دور کونده بر جینک یکالی
 ممکن بولمایدور. شتر مرغ دیکان جانور نینک قناتی بار ایکن
 اوچالمایدور. قمار اویناماق کنه دور. قل ایب ساتادورغان ایش
 ترکستاندا یوقالیب دور. خدا نصرت برادور. خدا هر نمه نی مفت
 برادور.

ا - وا - او -

واو آوزی بیلان باشلایدورغان بر مونچه عربی سوز لار
 ترکیده ایشلاتیلادور. بو سوز لار پتولوشده الف بیلان باشلانادور.

عربی طریقہ سیدا الف نینک توپہ سیدہ پیش پتولادور لیکن ترکیده
پیش نی انچه لازم قیلمایدورلار. مثلاً استخوان الفت امید انس.
بر نچه سوز نینک ایچیکا -وا- یا -او- توشوب بعضی
سوزده الف آوازلیق بعضی سوزده واو آوازلیق بولادور.
خوار استخوان خواه خواهش خواہلاماق جزانہ خوار
خوان خواجہ طاوشقان قرغاول قراول.

۹

آدم نینک استخوانیدا تولا سونکاک باردور. اول کشیلار نینک
بر بریکا انس الفتچییلیکی باردور. بو آدم الفتلیققیقہ یارامایدور.
اوزلاریکا امید باغلاب کلدیم.
نمہ خواہلایسینز؟ صحراغہ چیقماق نی خواہلایمن. بو
کشی نی نمہ اوچون خوار کوراسینز؟ خواه کسچیک آدم بولسه
خواہ چونک آدم بولسه بو اویکا کیرماسون. بو کون استخوانیم نینک
ھیچ احوالی یوق. استخوانیم اغیر. خواندا کیزاک نی
راستلادوق. کیچہ سی خواجہ کوندوزی قل نمہ دور؟ بو کشی
جزانہ خوار دور.

داود آخوند بر طاوشقان نینک بلاسی نی توتوب دور. بویرده
طاوشقان تولا و تاغلاردا قرغاول نہایت تولا دور. بو آدم لار

نه یرکا بارادور؟ اولار زونک قراولغنه بارادورلار

واو حرف ساکن بولادورغانی

واو دیبکان حرف بر سوز نینک باشیدا کلسه همیشه حرف ساکن بولادور. بعضیدا بر سوز نینک ایچییده هم حرف ساکن بولادور.

واجب واحد وارث واقع واقیراماق وانک وای وای جان وتوالاق وجود وجه وعظ وفات وقت ویران وینکیلداماق. اول اوا آواز اول اوالماق اوواق جواب جوان جیواغان حوا دعوا دعوت دوا دوات دوان دوزخ راوی رواق روان روایت رونده زردوال ساوق مورید ناسوال هوا یاوا یوالدوز.

۱۰

واحد خداغه حمد و شکر ایتماق هر آدمغه واجب دور. نمه واقع بولوب دور؟ وفات بولغان کشی نینک وارث لاری هیچ وجهی بیلان کلیمشمایدور. بلا یغلاب وای جان دیب واقیرادی. یونس بای بلاسیغه بر وتوالاق توتوب برکالی وعده قیلیب دور. اول وقت دین تارتیب اوی ویران تورادور. بو ادملار نمه کا وینکیلدا تورادورلار.

قراقوچقاچ اوا سیغنه چانکا قویوب اول تخومی نی کا کالاب
اندین اولار نی باسیب بلاسی نی چیقارادور. بلاسی نی توتسانکیز
بیچاره اناسیغنه تولا اول اولادور. حواخان نینک آوازی او قوشقه
تولا کلیشادور. نان اوواقی هم نان دور. بای نینک ادمی جواب
الیب کتسی. بوکون هوا جیواغان بولوب قالدی. دوا تاپماق اوچون
کلیم. دعواسی تو کودی مو؟ دوات قلم نه یرده؟ دوات نی رواق
توییداکی قربان آخوندغه بردیم. کوچه ده بر راویدین بر روایت
انکلادیم. رونده اوز او ییکا بر زردوال الیب دور. مورید تاپسام
من هم بر نی الی. ناسوال اچیق دور. یوالدوز بارمو؟ بوکون
بازار دین اوچ یوالدوز الیم. تاغلاردا یاوا جانور تولا. قیش وقتیدا
دواندا تولا قار باردور.

ای ی

ای بر سوز نینک باشیدا کلسه بعضیدا صاف ی نینک آوازی
بولادور. و بعضیدا آیر دیکان سوز نینک آوازیغه اوخشاش بولادور.
ایبارماک ایت (ایط) ایتمیک ایچیده ایچماک ایز ایش
ایستاماک ایسیق ایش ایشاک ایشانماک ایشتان ایشک ایشلاماک
ایشماک ایشیتماک ایشیک ایکا اینکار ایکان ایکیرماک
ایکی ایکیز ایکین ایلغماق ایلکاری ایلی ایمان اینک اینی.

ایتماک - ایر - ایرته - ایردی - ایرکک - ایریماک - ایماس
ایمدی - ایزماک.

انام بوکون منی بازارغه ایباردی . شهر ایچیکا کیرسام
ایکی ایت ارقام دین قوغلاب یوکوردی . ایتیک قاجیب بر دالداغه
کیریب بوکوب الدیم . ایت ایکاسی نینک ایزینی بوراب انی تاپادور .
ایشاکیم نی ایستاب بارسام یراقدین هانکران آوازینی انکلاب
ایشیتیم . منکا ایشکچه قوناق اوتنه برینک . اینکیم اوستانکدین
سو ایچادور . جاوانی ارغامچیغه چیکیب موری نینک ایسی نی تارتیب
ایتینک . ایسیقدا ایش قیلماق اونکای ایماس . ایکارکا بر ایشماک
الامیز . سوغاق ایکان ایشیک نی یاییب قویونک . بو کشی اوبدان
ایشلاب ییب ایکیریب اوزیکا ایکین تیکادور . ایلی نینک یولیدا
بر ایکیز دواندین اوتوم . یخشی نی ایلباغ قویونک . بو آدم نی
من ایلکاری ایکی مرتبه کورکان . راست ایمانی بار آدم خداغه
ایشانادور . دادام نینک اینی سی منینک تغام بولادور .
توردی آخوند نینک اینی سی منسکا ایکی سیخ
ایتیب بریب دور . یولدا ایکی ایرکشی ایکی خاتون کتیب بارادور .
ایرته شهرکا بارامیز . ایکیز تاغلاردا موز قار هیچ وقت ایریمایدور .
آطنینک ایرککی نی آغور دیرلار . تونه کون بر آدم بو یرده اوزون

اولتوروب ایردی شومو؟ شو ایماس . ایددی تونه کون کی آدم کلدی .
چالمالارنی ایزادور .

ی - ی - ی

ی نینک آوازی سوزلار نینک ایچیکا توشسه بعضی
یرکای دیکان حرف اوزی پتولادور بعضی یرکا پتولمایدور .
ی نینک آوازی بر ترکی سوز نینک ایاغیدا کلسه ی
همیشه پتولادور .

اغیر اغیز بیلان بیلماک پیت تیریک تیز تیزا تیش
تیکان تیک تیکماک تیل تین جینک چیبین چیت چیچاک چیزه
چیناماق چینک خیال دیدار دین ریا زیاده زیان زیریکماک زیلچه
سیلیق سیم شیرین شینه شیرنه قیتیقلاماق قچقیرماق قیر قیرغیز
قیز قیزاماق قیستاماق قیستورماق قیسقارماق قیسقه قیسماق قیش
قیغ قیل قیماق قیمت قیمتچیلیک قیناماق کیپک کیچ کیچه
کیرماک کیرده کچیک کیلاس کیکز کیسیم کیماک کین میس مینک
میوه نیمشک بیپاک بیغماق بیلیم بیینیک .

بر به (بیه) بهشت پچاق پچان پسته پشلاق پلته پله تعجب
جسم جگر جلفه جن جنس چرایلیق چریک چلک چلیم چنار
خل دل زندان سر سرکه سر سمر سنککل قفق قزل قسم کرا

كلكار لچاك مشقال ملتىق موافق واجب هندستان
 آرى اسكى برنجى اوغرى ايلي ايلكارى باخشى باغچى
 بورى تاشقارى تيشى خيلى قاراچقى قنى قوتى قوشنى كرپى
 كشى لونكى .

۱۲

آدم نينك اغزىدا تيشلارى و تىلى باردور . بر تىلىم و تولا
 تيشلارىم بار . بر تيزاغه بر پارچه چىت و بر پچاق الدىم . پىت
 چىبىن چاقادورغان جانور دور . چراغدا پلىك بارمو ؟ باغىم دابه بار
 پسته يوق دور . سيزده سر بارمو ؟ من هرخل و هر قسم رنك
 و سرلار ساتامن . سنكلىم سىزكا بر سرايتاى : اول چناردا جن
 بار دىدى . باغچى شو ك بىكار ك ب چناردا جن يوق دىدى .
 بورى بىلان تولاكى ايت نينك جنسىدىن دور . قزل جىلغه نينك
 سوينى قزل دور . پشلاق و قىق سوت دىن بولادور . اريق نينك
 بويلارىغه چرايلىق چىغىتماق اونوب تورادور انى اوراب قوروتوب
 پچان دىب قوينغه برادورلار . پله باقادورغان كشى قنى ؟ اول ىرده
 بر چىلك ايكى چلىم بر لچاك كوتارىب كتىب بارادور . قوشنىمىز
 ايلىكا كرا قىلىب دور . اوغرى زنداندا ياتادور . تاشقارىدا
 چرىك ملتىق توتوب مانىكا دور . كلكار كونلوك اجرىكا تورت

مثقال الادور . انينك سمر بولوماقديك جگر رنك اطي بار . بو
 كنت نى نخشيليقى اوچون بهشت باغ اتايدورلار . آدم نينك جسمى
 جاني و دلى بار دل نى هم كونكل ديدورلار . راستليققه موافق
 سوزلاماك هر ادمغه واجب دور . ريا سوزلار بيلان آدم اوزيكا
 زيان كلتورادور . ابراهيم دين يبيپاك ايتادورلار . شيرين شيرنه و
 هم آچيق سرکه اوزوم دين ايتيلا دور . بو زيلچه كيكيزلار
 هندستانغه ايباريلادور . كرپى مشوكدن كچيك بر جانور دور .

۱

ى نينك آوازي بعضى عربى سوزلار نينك باشيدا الف و
 زير بيلان پتولادور ليكن زير ديكان نشانه تركيده انچه پتولمايدور .
 ابتدا ابراهيم ابريق ابليس اثبات اجازت اذن اراده
 استعمال استنبول اسحق اسرائيل اسكندر اسكنه اسلام اسم
 اسمائيل اشارت اشتياق افار افطار اقرار اقليم التفات التماس
 المهام امام امتحان انتقام انجيل انسان انشاء الله انصاف انعام انكار .

۱۳

ابتدادين تارتيب ابليس آدم نينك دوشمنى دور . ابراهيم
 ابريقدا اسحققه سو ايچوروب قويدى . سو استعمال قيلماق هر

آدمغه لازم دور . اسمائیل آخوند استنبولغه بارغالی تولا اشتیاق
 تارتی . بو امام نینک اسمی نه ایکان ؟ اسمی اسکندر آخونوم ایکان .
 بنی اسرائیل نینک اراسیدا ابراهیم اسملیق تولا آدم بار ایکان . خاقان
 اقلیمی چونک دور . بلالار ایلکاری قیلغان یمان ایشلاریغه انکار
 قیلسه یمان بولادور اقرار قیلسه اوتولادور . اسحق آخوندغه اشارت
 قیلسام او قمادی . اوستام منکا ایکی اسکنه التفات قیلدی . التماس
 قیلامن انصاف قیلسونلار . اوزونکیزکا انتقام المانکار انتقام
 الماغلیق انسان نینک ایشی ایماس بلکه خدانینک ایشی دور .
 انشاء الله ینه بر شونداغ امتحانغه توشماسمن . توردی بای منکا
 بر تون انعام قیلدی . افطار وقتیغه خیلی آز قالدی . افار دیکان نرسه
 بر قسم کیکنینک کندیکیدین چیقادور . کلامک اراده کتھاك اجازه .
 اذن برسسه یانار ایدیم . انجیل خدانینک کلامی دور . خدا اوزی
 اثبات قیلغان نرسه نی انسان بوزالمايدور .

ی ایئ ای ی

ی دیکان حرف بر سوزنینک باشیغه کلسه همیشه حرف
 ساکن بولادور سوزنینک ایچیکا یا یاغیغه کلسه بعضیدا حرف
 ساکن هم بولالایدور .

یا یاپسا یایماق یاپلاق یاتماق یاد یاراتماق یاراشماق یارماق

ياروق ياروغ-لوق يازى ياش ياغلاماق ياقا ياقسماق يال يانسماق
 (يانكغاق) ياوا ياواش ييتماك ييشيل يغاچ يغاچى ييقتماق ييقتماق
 يقين يكتك يماك ينكى يوتغان (يوتقان) يوراك يوز يمولاق يولغون
 يولون ييپماك يييم .

ايا اياغ اياماق ايسماق ايراتماق ايراماق آيل ايلانماق
 آيلىق آينك ايسوان آيىق بايلىق بايا بيت پيغمبر پايپاق
 تاي خمر تايماق تاييلماق تايينماق جاييلاماق چايناماق خير
 دايه سايه عيب عيد غايب غيرت غين آلو قايداغ قايسى قايسماق
 قايلاماق قايناماق قويماق قويروق قويماق قويون كيسماك
 كينيدە ميمون هايداماك ياي .

اوچاي اولاي اونكاي آي اي باي بوي بىسى پوطى
 پى تاي تورغاي توي جاي جى چاي حوي خوي زى ساي سى
 قوي قوداي لاي مى ناي (نى) واي هي هي .

۱۴

اي يونس يكتك نى اياپ كينك . ايلانيب كتكان بلا
 ايمدى اي بولوب دور . بو آي صاف اوتوز كون بولادور . بو ياش
 يكت نمه ايشقه تياقغه تيينيب مانكادور ؟ لايدا تيبليب ييبليب
 توشماي ديب تياق توتوب مانكادور . چاي بولماسه سونى قايناتيب

داغ سو اچپنك . بو اوی تولا زی دور . یکر مه قوی ینکی حوالمیغه
 کیریب قالدی یوسف آخوند برینی قویمای هایداب چیقاردی .
 بای نینک کی غه یاموندین بر یایی چیقیب دور . خاتونلار وای جان دیب
 اویکا کیریب کتیلار . یایی تراک نینک سایه سیده اولتوروب مینکان
 تایی نی قایللاب تورادورغان بلاغه بریب بای بارمو دیب سوردی .
 بلا ایتی بای اینی سی نینک توییغه کتیب دور . یایی خیر اول یانیب
 کلکونچه بو جایدا توروب تورای دیب ایتی . اندین بای نینک بر
 آدمی نی تاپیب منکا چای قایناتیب بر قوی سویروب شور با سالیب
 قویاق آش ایتیب دملاب تورونک دیب ایتی . - قویروقی کسملکان
 ایشاک نی آدم لار نهایت عیب ناک کورادورلار . چایناک نی الیب منکا
 چای قویوب برینک . سایی قودایغه خوش یاقما ایدور . همه ایش نی
 اوبدان جایللاب اطغه ییم و ایگر کا ینکی بر ایل الای . بای قایماقنی
 توکوب اتقان بلاغه کایدی . راستلیق اوچورومغه اوز اقراریم دین
 حی خط قیلیب بردیم . ایمدی غیرت بیلان اوز ایشیم نی قیلامن .
 شو چرا یلیق نرسه نی قایداغ تاپتینکیز هی هی . حوی حوی دیب
 قچقیر سام مه ایشقه انکلامایسیمز ؟
 یونس پیغمبرنی بر بلیق یوتوب الیب قوروققه تاشلادی .

۴
ر

بعضی عربی سوزلارده همزه (ء) کلادور . بو زمانلاردا
ترکیده تولا خلق شو همزه نینک اور نیغه یا (ی) ایشلاتادور .
جائز حائل خائن خلایق دائم رئیس شائع ضائع طائفه
غائب فائده قائل قائم لائق مائل ملائک ملائم نائم .
مذکور سوز نینک تولا سیدا ترکی آدم لار یا (ی) ایشلاتور لار .
مثل : طایفه فایده .

۱۵

ترکستاندا بر مونچه طایفه خلق لار یا که خلایق باردور لار .
فایده سی نی اوزونکیز یب ایز پلوم نی اوز قولوم غه برینک . کشی نینک
حقی نی یماک جایز ایماس . رئیس آخونوم دایم بازار چار لایدور .
ایکیمیز نینک اراسیدا بر حایل یعنی بر توسانچاق تورادور . بلام بر
ساعت ده کوزوم دین غایب بولوب کتی . فرشته لار نی ملائک
دیدور لار . خدا یاراتقان نرسه لار نینک همه سیکا قابل دور من .
کوندوزده قایم کیچه ده نایم . لایق ایشقه مایل بولماق هر آدم غه
فایده لایق دور . انداغ آدم نینک ایشی هیچ وقت ضایع بولمایدور .
بو ایش هر یرده شایع (یعنی معلوم) بولوب کتیب دور . بو آدم

خاین ایماس بلجکه راست و میلایم بسر آدم دور.

ی - ا

بر نیچه عربی سوز نینک تو کانجی سیدا پتولوشیده ی بولغانی
بیملان دییشیده الف نینک آوازی بیملان دییلا دور. شولار غه
اوخشاش بر نیچه ترکی سوزلار نینک ایغیدا کی ی بعضیدا ی نینک
آوازی بیملان و بعضیدا باشقه آواز بیملان دییلا دور.

تعالی عیسی موسی تقوی (تقوا)
آچی توخی چینی شونی کرکی لیلی کل

خدای تعالی همه بار نرسه لار نی یاراتیب دور. اول هم
عیسی مسیح نی و موسی علیه السلام نی دنیا خلق لاریغه ایباریب
دور. عادل آدم نی تقوا هم دیرلار.

بازار دا آچی بارمو؟ بازار دا آچی باردور لیکن بو کونلار
ده خلق انچه المایدور. توخی آدم غه تولا فایده لیک بر جانور دور.
راست چینی چیندین کلادور. بلا شونی دین توشوب کتیب پوتی نی
سیندوردی. کرکی دیکان هر اویده لازم بولادورغان بر اسباب دور.
بیز نینک باغیمیز دا تولا لیلی کل بار دور.

ع نینک آواز لاری

ع دیکان حرف عربی زبانه حرف ساکن بولغانی برله
 ترکیده حرف صوتی نینک خدمتی نی قیلا دور. بعضیدا مثلاً بر
 سوز نینک باشیدا آلف دین ایلکاری کسه هیچ انکلا نیا دور
 باشقه سوز لار نینک باشیدا بر حرف ساکن دین ایلکاری کسه
 تولا خلق نینک اغزیدا ح دیک انکلا نیا دور. حرف صوتی نینک
 خدمتی نی قیلسه آوازی الف یا وهم واو نینک آوازی دیک بولا دور.
 عابد عاجز عادل عاصی عاقل عالم عالی عبادت
 عجایب عدالت عداوت عدل عذاب عذره عرابه عرب عرض
 معروض عزیز عسکر عفو عقل علامت علیه السلام عمل
 عنبر عهد عیب عید عبرت عزت عطر علاج عت علم عمارت
 عنایت عیسی عیید عسل عشور عصا علف علم
 علی عالم عمر علما

بعضی تعالی تعجب تعلیم تعین جمع جمیع جمعه دعا دعوا
 دعوت دفعه ربع ساعت سعی سعید سعادت شامع شعر فرعون
 قرعه قلبی معتبر معقول معلوم معنی نعمت واقع وعده
 یعنی یعقوب.

عادل کشی هر قانداغ ایشقه معقول دیسایدور. عابد نینک
 عبادتی راست دور جمیع ایشلاری عدل عدالت بیلان بولادور.
 عاصی آدم عبرت الیب قیلغان کنه لاری اوچون عفو تیلاماسه
 آخری علاج سز بولوب قاتیق عذابغه گرفتار بولغوسی دور. عاقل
 آدم یخشی تعلیم انکلاب علم اور کانکالی سعی قیلیب سعادت مند لکیکا
 یتیب عزت حرمت تاپادور. بو عمارت نی سالغان کشی
 عقلی نهایت چونک بر آدم ایکان. خدای تعالی نینک بیزار کا
 کور ساتکان عنایتی عجایب اولوغ دور انکا هر کون هر ساعت دعا
 عبادت قیلماق بیزار کا واجب دور. عیسی علیه السلام نینک
 علامت ایشلاری عالم خلق لاریغه معلوم و آشکارا بولوب دور.
 خدا اوزیکا دعوت قیلغانلارغه نعمت برکالی وعده قیلغان دور.
 یعقوب آخونوم عمر آخونوم چونک علما دور. نعمت آخوند
 چو کونغه قلعی بریب شعر اوقوب اولتورادور. تولا آدم لار عطر
 عنبر و انداغ نرسه نی تولا عزیز معتبر بیلادور. بر جمعه کونی
 عجایب بر واقع نی کوردوک بر مونچه عرب عسکر لار شهر نینک
 علمالاریغه عرض قیلغالی اوچ تورت عرابه بیلان کتیب بارادور.
 بر آطی عاجز بولوب تار تالماسه ایکی عسکر نی عرابه غه قاتیب

هـايداب كتيب بارادور . عشور آخوند بلالاری نينك عيدليقيغه
 غسل اليب بريب دور . علی آخوند آط غه علف ايتيب برکان دور .
 عالم آخوند عصانينك اوچيغه بر علم باغلاب دور . سعيد آخوند
 برجينك شامع الفاج کلدی . تعجب ديگان سوزنينك معنی سی
 حيران بولماق دور . هر سوزنينك تعين معنی سی بار . نمه علت بار ؟
 عيب سز آدم بو عالمده يوق دور .

هـ - هـ نينك آواز لاری

هـ ديگان حرف بعضيدا حرف صوتی و بعضيدا حرف
 ساکن بولادور . بر سوزنينك باشيدا کلسه همیشه حرف ساکن
 دور . سوزنينك آياغيدا کليب بر حرف ساکنغه قوشولسه
 حرف صوتی بولادور . بعضی يـرلارده سوزنينك اچپيده
 هم هـ نی حرف صوتی طریقه سـيدا ايشلا تورلار . شونداغ
 که جرمانی جرمن هم نی هم پتويدورغان قاعده پيدا بولوب دور .
 هـ حرف صوتی بولسه آوازی الف و ی نينك آوازيغه
 اوخشاش بولادور .

ابتسابه آزينه اغچه اغينه اته المه اندازه اندوبه اوجمه
 اوکزه ايرته باغچه بالاخانه بده بلابارقه به بيچاره بيگانه برله
 پانه پخته پراکنده پرده پسته پسه پشه پلته پله پله پياده پياله

تخته تخسه تره تکمه تنکه توبه تویه توکه تیوه جمعه جمله جمه
 جنده جنسته جوزه چکه چیزه چیلایچه حلقه حیلله خاسه خالته
 خانه خزینه خسته خفه خمره خواجه دانه دایه دروازه دره دسته
 دوبه دیوانه روزه ریده سده سبزه سرکه سلّه شوخله شوینه
 غوره قارغه قارغه قاعده کله کویه که کپرده لانه محله
 مسحه مسکه میوه ناشته نامه نمه نه همشیره همه ینه .

آزینه کونی روزی آخوند نینک آغاچاسی آله بیچاره بیکانه
 دیوانه کا یکرمه کپرده نان بردی . ای بلام اندازه نینک ایچیده
 یور کیل کونکلونک خسته بولماسون . قاعده سز خلق بیلان آغینه
 بولماغیل اولار برله نمه کارینک بار دلینک پراکنده بولماسون .
 باغچه دا او جمه به جنسته آله سده ریده و باشقه درخت باردور .
 بر بولونکدا سبزه شوخله هم تریب دور . میوه لیک درخت نینک
 غوره سی از بولوب دور . بای او کزه نینک اوستیده بسر بالا خانه
 یاساتیب دور . ایرته بده سی نی توکه لار کار تیب الیب کلیب اط
 خانه نینک او کزه سیکا چیقاریب باستورادور . اندوبه دیکان کلکار نینک
 اسبابی دور . لیکن چیلایچه پیاله تخسه خمره جوزه و انداغ
 نرسه لار هر اوینده لازم کلادور . بای نینک پانه لاریده تیوه کلا

هم باردور. کلا دیکان آدم غه تولا فایده لیق بر نمه دور. سو تیدین
 مسکه تره سیدین مسحه اوتاک و مونکوزیدین تکمه دسته و باشقه
 نرسه لار ایتادورلار. دروازده سلمه یور کاکان کیلته بر آدم تورادور.
 اتی روزی احمد بای حاجیم دور. اویده کوییه یکان بر مونچه
 لاتنه تورادور.

۸

بر سوزنینک ایاغیداکی ه - دین ایلکاری بر الف کاسه ه اوزی
 حرف ساکن بولادور. و الف نینک آوازی اوزون بولادور.
 اکاه آه پادشاه پناه چاه خانقاه راه سپاه سیاه شاه
 عیدگاه قربان گاه گناه.

۱۹

خدا پیزنینک پناهیمیز دور. اول بیزنی هلاکت چاهیدین
 قوتقازغای. راه دیکان یول بولادور. اکاه بولونکلار که راه راست دین
 چیقماغای سیزلار. اول آدم تولا یغلاب آه تارتیب توردی.
 تولا سپاهلار بیلان خلق نینک پادشاهی اوز شهریکا کیردی. خانقاه دین
 اوتوب کتسام تولا آدم لار کیریب تورادور. بو کون عیدگاهدا نهایت
 تولا خلق جمع بولوب دور. بو سیاه یخشی ایماس گاه گاه یخشی
 سیاه بازارغه کیرادور.

ایران نینک پادشاهی نی شاه دیدور لار . قربانگاه دیکان قربان
قیلادورغان جای بولادور . هر آدم نینک کناهی بار دور و خدادین
باشقه هیچ کیم آدم نی کناهیدین پاک قیلالمایدور .

ه - ح

ترکی زباندا ایکی ه دیکان حرف یعنی ه و ح باردور . ه ه نی
های هوز و ح نی های حطی دیرلار . های هوز نینک آوازی
الدی تیشلار نینک اراسیدین چیقادور و های حطی نینک آوازی
کال نینک ایچیدین کچیک تیل بیلان چیقادور .

آهسته آهک بها بهشت پهلوان تهدید تمهت جهان
جهد چهارشنبه دهقان ذهن رهن زهر شاهد شهادت شهر
شهرت شهوت عهد فهم قهوه کهونه کهنه مهر مهمان نهانک
نهایت هاردوق هارماق هانکرماق هایداماک هر هره هزارپای
هفته همسایه همه همیشه هندستان هوا هوپوب هوپاب هورون
هوشیار هول هی هیچ

احتیاط احوال ارواح حاجت حاجی حاضر حاکم
حالا خانکی (تراك) حجره حرام حرف حرکت حرمت
حساب حق حقیر حکایت حکیم حلال حلقه حاوا
حمام حمد حمک حوا حویلی حیال حیران حیلہ

حيوان در حال راحت رحم رحمت رحيم روح زحمت
محرم محله

۲۰

چهارشنبه کونی بر دهقان کشی اوز ایشاکی نی آهسته
آهسته هایداب شهر کا کیردی . ایشاکی تولا هورون بولوب برنی
بوراب هر طرفکا قایللاب پات پات هانکراب تورادور . اول آدم
نهایت خفه بولوب باشی نی سیلاب جهاندا شونداغ هورون ایشاک
بارمو دیب ایتی . کهونه زماندا بر هندستانلیق پهلووان بر چونک
نہانک نی اولتوروب شهرت تاپغان ایمیش . اوتکان هفته ده هاشیم
آخوند همه تعلقاتی نی ایکی یوز سر پلغه رهن قیلیب مہر
باستوروب هندستانلغه کتی . بعضی یورت لار نینک خلقی چای
اور نیغه قہوہ ایچادور مہمان کاسہ الیددا قہوہ قویوب قویادور
ہمسا یہ نینک توپہ سیدہ ہیچ وقت یالغان تہمت قیلماغیل . ہوشیار
آدم ذہن قویوب همه ایشلارینی فہم برلہ قیلادور . عربستان نینک
ہواسی ہمیشہ ایسیق تورادور . اہک بہاسی ارزان بر نرسہ دور .
جہد بیلان عدالتی ایستاب تاپغان کمرسہ بہشت کا کیرادور .
آتانکغہ و آنانکغہ حرمت قیلغیل برعہ بیورسہ حیال
قیلمای در حال بارغیل . هر حرام ایشدین و حیلہ دین احتیاط قیلیب

حلال ایشقه یوز کاتور کیل . حاکم حاجی خانکی تراک نینک سایه سیده
 اولتوروب بر همک نان نی یب اندین راحت الیب اوخلاب یاتی .
 حوا خان سرای نینک بر حجره سیده اولتوروب بلالاریغه بر حکایه
 ایتیب بردی . ایتیب بولغاندا بلالاری رحمت ای انام دیدیلار . بو
 نرسه لارنی حویلیمیز غه الیب بارغالی حاضر بیزکابر جمال لازم ایدی .
 رحیم آخوند محرم آیدا بو محله کاکوچوب کادی . حیوانلار نینک
 جانی بار دور روحی یوق . ارواح غه یماک ایچماک نینک حاجتی یوق دور .
 بلالار حلوا غه امراق دور لار . کبغل نی حقیر کورما کیل . بو بلا
 اوبدان حرکت قیلیب حرفلارنی تونوب حساب قیلیب تورادور .
 تاشچی تولا حرج و زحمت تارتیب بو حلقه نی پوتکوزوب دور . حاکم
 عدل بیلان حکم قیلدی . حق تعالی غه حمد و شکر بولغای .

پ ف نینک اوازی

پایی پات پاتماق پاتمان پاتمه چوق پاته پاتیق پاخال پاختک
 پاخته پادشاه پارچه پارقراماق پاسکینه پاقا پقا پاقلان پاک پاکیزه
 پالاماق پالتو پایپاق پتوماک پچاق پنخته پرده پرهیز پست پسه پشه
 پشیمان پشین پل پلات پلاو پلم پی پله پناه پوت پوتاق پوتلا
 پوتون پور پورچاق پوست پوش پی پیاده پیاز پیاله پیت پیشانه پیغمبر .
 افتاب فارسی فاسق فال فانوس فانی فتنه فدا فرشته فرصت

فرق فرقه فرنگی فریاد فصل فقرا فقط فقیر فلاق فلوق فلان فلغل
فور فهم فیل توفیق .

۲۱

پالتو آخوند و سپورکی آخوند ایرته یازدا تراک پوتلا
چیقارادورغان وقت دا اوزون سفر کا چیقتی . اوتاک پایپاق نی سالیب
پیاده یورور ایردی . بر مچاق پلات دین ایتکان بر چاقماق بر پیاله باشقه
پارچه پرات اوشاق نرسه لار و آرنه پل الغاچ چیقتیلار . بر کون پشین
بیلان پاییلار اولتورادورغان بر یر کا یتیلار . شو یرده قونوب بر پاقلان
سویدوروب پورچاق و پیاز الیب بر پلا و ایتوروب یدیلار . پوتون کیچه
پشه پیت خفه قیلیب ایچی نی پشوروب اوخلاغالی قویمادی . سپورکی
و پالتو آخوند پیشانه لارینی اوروب پای نینک کی دا قونغانیغه پشیمان
بولدی . - بای بر پاتمان یر کا کبز تریب چیققان پاخته نی جیق پلغه
ساتیب دور . پاتمه چوق چولده و پقا ساسلیقدا یورادور . اطپات
پات پائیغلیققه پایب قالادور . کوزیکا پرده توشوب قالغان ایردی
پلم پی دین چیقونچه لیک یر کا یقیلیب توشتی . پاکیزه کونکل لوک آدم
بهشت ده خدانی کورادور .

آفتاب بار وقت دا فانوس لازم کلایدور . فاسق آدم نینک
کونکلی پاک ایماس . فانی کوز فرشته نی کورالماس . - فلان

یردین اوتسام فلاق فلوق بر اون ایشتیب قالدیم فهم بیلان بر دانک کا
 قایللاب باقسام بر مونچه آدم جمع بولوب دور فال باققوچی بر آدم فال
 باقیم اولتورادور. اول کشی امیر فقراسی بولوب فارسی کب قیلادور.
 کتابیدین بر ایکی فصل او قوغاندا فتنه قیلادورغان بر آدم پیدا بولوب
 خلق نی قوزغوغالی قویتی. خلق بوزولوب ایکی فرقه بولدی. آوروپا
 نینک خلقی نی فرنکی دیرلار. سیز بر فیل کوردینکیزمو؟ فیل بار
 یورت لار غه بارغالی فرصت تاپمادیم. فقیر نینک فریادینی خدایم
 انکلاب توفیق برادور.

ت نینک آوازی

ترکی زبانیدا ت نینک آوازی بار ایکی حرف ایشلاتیلادور
 یعنی ت بیلان ط. صاف ترکی سوزلارده ت ایشلاتیلادور. یات
 سوزلار نینک بعضی سیدات و بعضی سیدات ایشلاتیلادور.
 ات تا تاپان تات تار تاتلاماق تاتیماق تاج تارتوق تاریخ
 تازا تاسمه تاغار تاقا تاکا تامغو تانکاتماق تانک اتماق تاوالاماق
 تهراماک تخت تخسه تروغ تره تریق تریماق تعالی تعظیم تعلیم تغا
 تقصیر تکمه تکورمن تکیه تلاش تلیپک تمشیل تمور تنکری
 توزوک توغاج تومشوق تویماق تیماق تیز تیزا تیل تیوه
 تیلماق تیلاماک

طاچکه طالب طاناب طاوس طاوشقان طايفه طبيب طبيعت
طرف طريق طعام طلا طلاق طلب طمع توطى طول طويماق
طهارت طيار احتياط احاطه آط باطل باطن بطن بساط رابطه
رطوبت شيطان عطا عطر عطيه قطار قطب مطلق .

۲۲

منينك تغام تونه كون تانك اتقاندا تكور منكا بر تاغار بغدادى
اليب باردى . بر تريغليقدا بر قبرى آدم تاوالاب تورادور . اوغلى
تروغ آطى نى تاقالا تغالى بازارغنه كتيب بارادور . داداسى تيز
باريب كلينك ديدى . اخشام باشيم نى تكيهه كا قويسام ير تبراكانى
منكا معلوم بولدى . پادشاه باشيغه تاج كيب تختيدا اولتورادور .
فقرا لارى انكا تعظيم قيليب تارتوقلار كاتورادور لار . پادشاه نينك
تامغوسى بار بر خط منينك قولوم دابار . تيليم تامغاقيم غنه
چاپلاشقوديك اوساب قالدويم . يرده تاتلاب قالغان بر پارچه مور
تورادور . بر قارغنه تومشوقيدا بر تيزانى كوتاريب اوچوب كتيب
بارادور . كتمان چاپيب ير يم نى تريم نى . خداى تعالى نينك بر كتى
بيلان اشليق كنكرو بولادور . قيش وقتيدا تيلپك كياميز
طاچكه ده بر طبق سوت تورادور . يونس طبيب نينك ايكى
طاوسى و ايكى تاغ طاوشقانى بار . اوقوب علم طلب قيلغوچى

طالب آنا دور . طعام دیکان هر آدم غه لازم لیکن طمع دین احتیاط
 قیلماق کراک دور . شیطان هر خلق هر طایفه و هر آدم نی باطل
 ایشلار غه باشلاغالی همیشه طیار تورادور . بر طول خاتون اون طلاغہ
 الغان بر توطیغہ مینیب کلمدی . عطا خان بو کون طهارت قیلیب
 تورسام یر نینک تبراکانی نی طویدوم دیب ایتی . بو کشیلار بیلان
 رابطه میز یوق . بای باغی نی تورت طرف دین ایکییز تام برله احاطه
 قیلیب ایچیده یته قطار عطر کل تریب دور . قادر مطلق هر یخشی
 عطیه نی آدم لار غه برادور اول آدم لار نینک باطندا کی ایشلارینی
 هم روشن کوروب طریقہ لاریمیزی بیلا دور . قطب یولدوز
 مشهور بر یولدوز دور .

س نینک آواز لاری

بولک زبانلاردا آوازی باشقه باشقه بولغانی بیلان ترکی زباندا
 ث س و ص نینک آوازی تخمیناً اوخشاش بولادور . س صاف
 ترکی سوزده کلادور و ث بیلا ص عربی سوزلارده کلادور
 عربیده س نی هم ایشلا تورلار .

نابت نانیه ثلث ثنا ثواب ثور .

اسان اسباب اسحق اسکندر اسکنه بس تقسیم پست

توسماق جسم دسترخان رسول سابون ساعت سالتانک سحر

سرکه سفر سفیل سده سلطان سورنای عسکر عسل غسل قیسقه
 قسم کسئل مسافر مسمت مسحه مسیکه .
 اصل اصلا تقصیر حصیه خالص خلاص رخصت صاجب
 صادق صاف صالحا صبیح صبر صحرا صحنه صدف قصد صراف
 صرف صغیر صغه صلح صندال صندل صندوق صورت صوفی
 عاصی عصا فرصت قصاب قصد عصیان

۲۳

ثور آیدین تار تیب ثابت آخوند اسکندر بیک نینک قاشیدا
 توروب دور ایکان . بر ساعت اتمیش دقیقه بردقیقه اتمیش ثانیه
 بولادور . یکرمه دقیقه بر ساعت نینک ثلشی دور . خداغه حمد و ثنا
 بولغای که اول ثواب ایشلاریمیز اوچون ایماس بلکه اوز مرحمتی
 اوچون بیز کائنات برادور .

یغاچی پالتو اسکنه و باشقه اسباب لار ایشلاتادور . اسباب
 لاری نینک بسی تولا ایئیک دور . اسحق آخوند ایکی اوکاسیغه سکر
 آلمه نی تقسیم قیلیب بردی . بو کون بر چارک سابون الیب قویدوق .
 ایکیز پست یرده مانکماق آسان ایماس . بو ایشقه قولوم قیسقه
 کلادور . آدم نینک جسمی و جانی بار . سلطان نینک عسکری یول نی
 توساب توردی . توردی آخوند سورنایچی کسئل بولوب دور . سالتانک

بولوب كلديم ايرته سحر سفر كا چيقامن. دسترخانچي مسكه غسل و
سر كه اليب كليب قويوب دور. مسحه نى ايتيب بر كان اوستانى
قچقيرينكلار اويى سفيل توبيده دور. كوك سله يور كا كان آدم
كيم دور. اول هندستاندين كلكان بر مسافر دور.

كونكلى صاف كمرسه صادق و راست دور. عاصيلار
يمان ايش قيلغالى قصد قيلادورلار. عصياندين و هلاكتدين خاص
خدادين باشقه هيچ كيم بيزنى خلاص قيلالمايدور شونينكفه
آدم نينك قدرتى اصلا يتمايدور. بو كون خالص سودين باشقه نرسه
كاليمدين اوتمادى. رخصت برسهار صحراغه چيقار ايرديم.
صابر صرافدين بش پارچه صدف اليب يانيمداكى پلومنى صرف
قيلديم. پادشاه بر صوفى نينك صورتيمده بولوب عصاغه تايئيب
صدقه تيلاب صغبير فقرا لارى نينك احوالى نى كور كالى چيقتى.
بر كيچه بر صفه دا او خلاب صبح دا يولغه چيقتسه نهرايت
صاحب جمال بر بلانى كورادور اول بلا بر صندوق نينك توبه سيمده
يغلاب تورادور. پادشاه قايلاسه بلانينك الديد ابر اولوب كتكان صالحا
تورادور. بلا پادشاهنى اصلا تونوماي: اى اكا بو جانور منى چاقادور
تولا قورقا من ديب ايتى. پادشاه: اى بلام قورقماي صبر قيلينك بو
جانور دين من سنى خلاص قيلاي ديب صالحانى تاشلاب اتى. بر

فرصت دین کین بلا کولوب رحمت اکا دیب صدوقدین
توشوب یوکوروب اویکا کیریب کتی

ز - نینک آوازی

ز بیلان پتویدورغان سوزلار

ز - نینک آوازی صاف ترکی سوزلارده همیشه ز دیکان

حرف بیلان پتولادور بعضی فارسی عربی سوزلارده هم
ز بیلان پتولادور .

آز آزاد آزار از کال آزمایش اغیز اوز اوزاتماق اوزماک
اوزوک اوزنکی اینز بازار بیز بوغاز بوغوز تاز تازا ترازو توز
توزاق توزغاق توزوک تیز تیزا جزا جزیره جنازه خزینه خوراز
رزق زادی زاغرا زاک زاکون زانکلا زاود زبان زبور زحمت
زخم زراعت زردک زردوال زر کر زغیر زکات زکام زمان زمین
زنبیل زنجبیل زنجیر زندان زنکی زور زی زیان زیریکماک
زیلچه سفیر سکر سوز سوزمه عزیز غار غزل قازناق قزان
قل قوبزاق قیز قیزیق کیز کپسیر کزر کزاک کوز کیکیز
لازم مز مور موز موزای نازوک هر کیز یاز یازماق یازی یالغوز یوز

بش جینک توزنی ترازودا تارتیب بردیم. اوزوم بازاردین ایکی

جينك اوزوم آله باغ زردك اوچ سر زنجييل بر زردوال و ياريم چارك
 توزغاق اليب همه سيكا بر سر ليك تيزا برديم . زر كر نينك اوغلي
 تورت مثقال زاك اون كز قزل بوز بر سوزمه بر كيگيز بر زيلچه و ايكي
 جينك كزك الدي . روزي آخوند نينك حويلي سيدا سكر سمنز
 موزاي توقوز غاز بر ايكي قوزي و بر خوراز بار دور . بو قيز بلا
 نهايت كپسيز ايكان اول عاجز ديوانه ني زانكلا قيليب قولوم داكي
 اوزوك ني سيزكا براي ديب تانكلادي . اول بيچاره قولي ني اوزاتسه
 بلا اوزوك ني برماي كولوب قاجيب كتي . يمانليق قيلغو چيغه خدای
 تعالی جزا برماي قويمايدور . بو كشي زاغرا ناندین باشقه بر نرسه ني
 زادي عمايدور كزك و انداغ نرسه لارني هر كيز اغزيغه المايدور .
 اي بلام ازغنه قوبزاق دارچين منكا لازيم بازار دين اليب كل . يازيدا
 عزيز باي نينك كنكرو زميني بار دور بو يازدا زراعت ني نهايت
 كنكرو قيليب دور . زي یرده كبز و زغیر انچه اوبدان بولمايدور .
 تام لارني كوك سغز بيلان سوو اب دور . كوزديكان نازوك بر نمه دور .
 بو كيچه موز توتوب دور . او كام ني كلسون ديب خط يازديم . زبوردا
 بر يوز اليك منمور بار . خدادين تولا ازمايش قيليديم . اول غيب
 خزينه سيدين رزقي ني همه كا برابر يتكوزادور . زنداندا ياتيپ زنجيرده
 باغلاغليق كشي ني آزاد قيلدوق . اطغه بوغاز برمادی . زاود دين بر

قزاقان نی الیب کلیب قازناققه کومتوروب قویدی.

ز- نینک آوازی

۲ ذ ض ظ بیلان پتولادورغان سوزلار.

ذ ض ظ دیکان حرفلار ترکی تیلیده ایشلاتیلادورغان عربی فارسی سوزلارده پتولادور. بولار نینک آوازلاری عربی زباندا تمام باشقه باشقه بولسه هم ترکی زباندا همه سی نینک آوازی ز نینک آوازیغه اوخشایدور.

آذینه تذکره خدمت ذوالحجه ذوالقعد ذهن عذاب
غذا کاغذ معذور عذر

ارض بعضی حاضر حضرت حضور خضر راضی
رضا ضامن ضبط ضد ضرب ضرر ضرور ضعیف ضمیر
ضیافت عرض غضب فرض قاضی قبضیت قرض قضا معروض.
اظهار انتظار تعظیم ظالم ظاهر ظلم ظلمت ظهور
عظیم لحظه مظلوم منتظر ناظر نظام ناظیم نظر
نظم واعظ وعظ

آذینه کونی ابراهیم شیخ نینک خدمتکاری سلیمان بر تذکره
کتابی نی الیب کلیب بردی. اول کتاب نی شیخیم آوازی

ذوالقعد و ذوالحجه آی لاریدا پتوب طیار قیلیب قویغان ایردی .
 کاغذینی بر ختنلیک ایتکان ایکان . بوک ذهنیم کا توشمادی عذر
 کاتور دوم و آخونوم معذور توتی . بو کون هیچ غذا یهای تولا
 عذاب تارتیب کتیم .

عرب تیلیده بر پارچه یرنی و هم تمام یر یوزینی ارض
 دیدورلار . بعضی آدم لار حضرت خضرنی تاپتوق دیب ایتورلار .
 اول ضعیف خاتون قرض الغان کشیکا ایتی پلومنی برماسانکیز قاضی
 آخونغه عرض توتامن اینیک حضوریدا منی راضی قیلاسیمز .
 ای اوکام بو ایشنی قورقمای قیلینک ضرر تارتسانکیز من ضامن
 بولامن . بو حسابنی ضرب قیلیب سانانک . آدم لار منکا هر قانچه
 ضدلیق قیلسه هم بو ایشنی قیلماق خاص منکا ضرور دور . منکا
 فرض بولغان ایشنی بجا کاتورماسام خدانینک غضبی اوستوم کا
 کلا دور . تولادین تولا دعا سلام اداسیدین کین معروض اولسکه
 قاضی آخوندینک ضیافتیده ایتقان سوزومنی یادینکیزدا ساقلایسیز
 اوز نفسینکیز کا ضبطلیق قیلغیل . ضمیرینکیزنی پاک توتقیل قضا
 اوقی چان تکادور بیلماسیز . اعلائی علیینده خداغه جلال
 یر یوزیده سلامت و آدم لارکا خوش رضا بولغای . اوز
 عاجز لیقیزنی بلیب تواضعلیق بولالی .

خدای تعالی مقدس کتاب لاردا اوز اراده سی نی اظهار
 قیلیب دور. اینک غضبی آدم لار نینک حق سزلیقی اوستییکا
 آسمان دین ظاهر بولادور لیکن اینک عظیم مرحمتی عادل لار اوچون
 ظمهورغه کلادور اول حاضر ناظر دور و اینک نظریدین هیچ
 ظلمت داکی نرسه یا شورولمایدور بر لحظه آرام و یا اویقوغه
 حاجتی یوق دور ظالم لار ظلم قیلسه لار اول انتقام الادور لیکن
 تواضعلیق و عاجزلارغه مرحمتی چونک دور. مظاوم دین ایر
 کشی نی اولوغ سانامایدور همه انسان اینک نظریده برابر دور لار.
 پادشاه لار نینک و اولوغ لار نینک نظام لاری یوتکلادور لیکن
 خدانینک امر لاری ثابت تورادور لار. ناظم لار و واعظ لار نظم
 و عظ لاری بیلان خدانینک عالی صفت لارینی بیان قیلسونلار و
 همه بنده لاری اینک تعظیم لارینی بجا کتوروب اینک جلالی نینک
 ظهوریغه انتظار توروب بجا تیغه منتظر بولسونلار.

اورولادورغان حرفلار

اسم - صفت - فعل

اسم دیکان بر نرسه نینک همه ایکانی نی بیلدورادورغان برسوز دور.
 مثال: بلا کتاب.

صفت دیکان بر نرسه قانداغ ایکانی نی بیلدورادورغان برسوز دور

مثال: چونك كچيك اوبىدان يىمان

فعل دىكان اسم نىنك بارەسىدىن بىر نەنى معلوم قىلادورغان

بىر سوز يعنى بىر كىم نىنك يا بىر نرسە نىنك قىلغانى نى يا بىر نە نىنك

واقع بولغانى نى ايتىب برادورغان بىر سوز دور. مثال: (آخوند)

اوقويدور (بلا) كىردى (يامغور) ياغدى.

اسم صفت فعل دىكان سوزلار بولسە يا قاتىق و يا

يوشاق بولا دور. مثلاً نان - يىمان - ايتماق دىكان سوزلار قاتىق

بولا دور. و كول - سمر - كلك دىكان سوزلار يوشاق بولا دور.

اسم لار نىنك ايكى تصرىفى بولا دور. قاتىق سوزلار اولقى

تصرىفغە يوشاق سوزلار ايكنجى تصرىفغە كلتورولا دور منامونداغ:

ايكنجى تصرىفى

اولقى تصرىفى

كول

مرفوع صورتىده نان

كول نىنك

مضاف اليه ،، - نان نىنك

كولكا

مفعول اليه ،، - نانغە

كول نى

مفعول به ،، - نان نى

كولده

مفعول فيه ،، - ناندا

كولدىن

مفعول عنه ،، - ناندىن

مونىنكدىن كورورمىز كه اولقى تصرىفغە موافق مفعول اليه يده

- غه سوز کا قوشولادور و لیکن ایکنجی تصریفیغه موافق
 - کا قوشولادور. مفعول فیہ یدہ اولقی تصریفیغه کلتورولکان
 سوزلار کا - دا قوشولادور و لیکن ایکنجی تصریفیغه کلتورولکان
 سوزلار کا - ده قوشولادور.

اسم نینک آخرقی حرفی چ، خ، ش، غ و یا ق بولسه اولقی
 تصریفی نینک مفعول الیه یدہ غه - نینک اورنیغه - قه قوشولادور.
 مثال: شیخقه تاشقه - باغقه - اوققه لیکن ارایققیقه ی یا که - لار
 توشسه - غه قوشولادور مثال: باغیغه - اوقیغه - تاشلارغه

۲۶

تونه کون دریا نینک بوییدا کی بولا ققه تماشاغه باردوق. بولا ق نینک
 بوییدا بر بقال اوروک ساتیب توردی بیز اوروک ییکالی
 اولتوردوق یب بولغاندین کین صادق آخوند ایکی مئقال لیق بر تنکه نی
 چیقاریب بردی بقال تنکه نی الیب اول تنکه کا اندین صادق
 قایللاب تنکه جا مکی دیب تاشقه اوروب باشیغه سوروب باقتی اندین
 راست ایکان دیب غله کا سالیب قرق پل یاندوروب بردی. یانیب
 کایشیمیز ده قادر آخوند نینک یری بیلان باردوق اوتوب کتساک قادر
 آخوند اوزی چیقیب باغقه کیرینکلار دیب ققیردی. انینک باغیدا
 سوی نهایت تاتلیق چو فور بر قودوق بار ایکان. بلالاریم قودوققه

توشوب كتماسون ديب چورەسييكا ايكييز بر واردك قويوب دور.
 بو چرخقه قانچە بردينكييز؟ چرخقه ايكي مشقال و بوالته سيخقه
 الله تنكه اوتوز پل برديم. بر مونچە قارغە چونك قپاق تراك نينك
 شاخلاريغە قونوب دور.

بر اسم ويا بر صفت نينك آخرقى حرفى ق بولسه و شو
 سوز كا - لوق - ليق ياكە - راق قوشولسه مذكور ق غ غه اورولور.
 سوز نينك آخرقى حرفى ك بولسه و شونينكغە لوك - ليك ياكە - راک
 قوشولسه شو ك گ كا اورولور. مثال: ايسىغليق - اوچوغراق
ايتيگلىك كچيگراك

ليكن اسم ويا صفت بر هجاليق بولسه اياغيدا كى ق ياك
 اورولماي تورادور. مثال: اوقلوق توقراق توكلوك كوكراك

مونينكدين چرايلىغراق جاي كوردونكيزمو؟ بو جاي
 راست چرايلىق دور ليكن يازينك ايسىغليقى و قيش نينك ساوغليقىغە
 پاى سز ايكان من سو يوقلوقيدىن زراعت قوروب كتى. قاردىن
 اقراق نرسە كوردونكيزمو؟ كورمادىم ليكن قيامتدا عادل لار قاردىن
 آق و پاكراق بولورلار. پاكيقىغە و حقيقيقىغە خوشى باردور. اول هم

بیلا دور که حق تعالی غه یاروغلوق و قرانیکغولوق برابر دور و
 پنہاندا قیلینغان هر فاسیغلیق انکا اشکارا دور ناحقلیق قیلغوچی
 برکت تاپمایدور. ایشیک ایتیکلیک و بلا اویده اوخلاغلیق دور. بو
 چونک عمارتده کیم اولتوروغلوق؟ شو عمارت عثمان بای نینک کی دور
 لیکن اوزی باشقه یرده اولتورادور و موشو اویده بر
 قوشنی سی اولتوروغلوق دور. قورقما ی کیرینکالر ایت باغلا غلیق
 تورادور. بر قولتوغلوق اوتون الیب کلینک چای قاینایب ایچالی. بو
 یرده بر چو کون قایناغلیق سه و بار دور. یخشی بولوب دور دو کاندین
 سو قوغلوق قوبزاق دارچین الیب سالینک جیقراق سالسه لار بولور ایردی.
 بوتوبروک مایماق تورادور تیکراک قویوب قویونکالر. بو قری کشیکا
 یومشاغراق بر نان نی برینک. ایکی جینک سونکا کلیم کوشت بازار
 دین الیب کل. قارغه تومشوغلوق و آط کومشوارلیق جانور دور.
 بوزوغلوق قیلادورغان کشی نینک حالی آخری یمان بولادور. یمانلیق
 قیلماغلیق بیلان کشی اوزیکاهمه دین چونک زیان قیلادور. چای
 قیز یغراق بولسه ایچکالی بولمایدور.

فعل لار نینک هم قاتیق هم یومشاق تصریفی بار دور بر قاتیق
 فعل یلایزی نینک آخرقی حرفی چ ش غ ق بولسه و شو حرفغه

غ بیلان باشلايدورغان بر هجا قوشولسه اول غ ق غه اورولور . فعل
 یلدیزی نینک آخرقی حرفی غ یا ق بولسه شو حرف تولا وقت
 قوشولادورغان ق بیلان بر حرف بولادور و توبه سیکا تشدید دیکان
 نشانه قویولور . مثال : اچقان اچقالی اشقالی توغقان توقان توغقالی
 توقالی سققان سققان سقالی .

۲۸

قاین ایتی من برادریم نی باقالی الدیم مو؟ الیب قاچقان آطنی
 توتوب کلینکلار . هم اشقان پارچه نی ییغیب قویونکلار . کاروان
 دو اندین اشقان مو؟ حاضر اشقالی تورادور . بو کشیلار بر توقان مو؟
 تور تولان بر توقان دور ینه بر آدم اولار بیلان توقان ایماس . باغقه
 کیر مامسینز؟ . ایت دین قورقان او چون کیر المادیم . بغدادی نینک ینکی
 چیقان باشلاری الا بولوب قالیب دور . بو آدم تولا عاجز دور یوغان
 کییم لارینی سقالی کوچی یتمادی . کتمان نی کییم سوقان دور؟ . کریم
 آخوند اوستا سوقوب بریب دور . او قوغان سوزنی سیز او قان مو؟ .
 اوقتوق شونداغ پتولیکان دور: ابن الانسان ازیقانلارنی دعوت
 قیلیب قوتقازغالی کلیب دور .

د ت کا اورولادورغان حالتلار

بر فعل یلدیزی نینک آخرقی حرفی ب ، پ ، ت ، ج ، چ ، خ

ش، ق، ك بولسه فعل تهر يفيغه كلتور ولسه ماضى صور تيده مذكور
 حرفلارغه قوشولادورغان د ت كا اورولادور مثال : قوپتوم ،
 ايچتينك ، اشتى ، چيقتوق .

فعل يلديزى نينك آخرقى حرفى ت بولسه ايكى ت بر بولادور
 و بعضيدا اول بر ت نينك توپه سيكا تشديد (س) قويولور مثال : ياتى
 ياتى ، يمتوك

۲۹

يونس اخوند صحرادا داداسى نينك بر حويلى سيدا چونك بولغان
 ايردى . بر كون دادام بيلان بيله شهر كا باراي ديب تانك انار وقتيدا
 قوپتى . داداسى ايتيكه اى بلام كيچه ده قاسيق بوران چيقتى . بوران
 باغ نينك المه لارينى تو كوب اتى سن بر سبد اليب المهنى تيريب قويونك
 ديب ايتى . يونس المه لارنى تيريب اليب او بدانلارنى بازارغه اليب باريب
 ساق او چون اوسكانكا توكتى و قورت يكانلارنى قاق قيلماق او چون
 او كزه كا اليب چيقتى . اندين كين قاوغون كاجوالارى بيلان المه
 اوسكانلارنى داداسى نينك ايشاك لاريغه ارتى اندين داداسى نى
 قچقيردى و ايكلاسسى يولغه چيقيب كتى . شهر كا بارغاندا توخته چونك
 نينك سرايىغه توشتيلار . همه قاوغون المهنى بر حيانكشكا قرق الته تنكه كا
 ساتيلار . الماسدا اول آدم ميوه نى و قاوغون نى تاييب باقتى . يونس

آخوند اول ايشاك لارى سوغار ييب اوبدان باقتى اندين قادر بيك نينك
 آطى نى بردم توتى كين باشقه بر بلا اول آطنى يوتالاب يوردى .
 آط بر نرسه دين هـ و كوب اوزوب سارايدين چيقيب قاچتى بيك
 كاـ كانده آطنى يوتالا كان بلانى توتوب اچيغيدا يمان سوقتى . آط
 تاپيدغاندا بيك بر مونچه توالاغاندين كين كناهينكدن اوتوم ديب
 چارپايدا اولتوروب چاي اچتى . ليكن تياق يكان بلا اوزون وقت
 يغلاب اساديپ بر بولونكددا ياتتى . كين سرايبان خاتون ايشيغان
 ير لاريكا تخوم نينك ساريقى نى سورتتى . يونس آط مندین قاچماغانى
 يخشى ديب تولا خوش بولدى .

تاشلانيب كتادورغان حرف صوتى

بعضى زياده هجاليك سوزلار كا بر حرف صوتى قوشولسه
 اول سوز نينك آخرقى هجاسيدايكى حرف صوتى هم خطدا هم كبده
 تمام تاشلانيب كتادور . مثال : اوغول - اوغلى - كونكل - كونكلوم
 بورون - بورنيغه مغز - مغزى .

اغيز ديكان سوز بولسه بعضى ملالار اغيزى و بعضيلار اغزى پتورلار .

دادام نينك اورنيدا ايمدى من تورامن منينك اورنومدا بر
 وقت اوغول لاريم تورادور . توخته باي نينك اوغلى اييگه

سنكل لاريم الديرميرداكى عيدغه كلادور . چونك سنكليم اقسوداكي
 موئن بيك نينك قوليدا و كچيك سنكليم مرالباشيداكي قوتلوق
 باي نينك قوليدا دور . نه ايشقه توچكوردونكيز؟ بر چيپين بور نومغه
 كيريب الدير نينك اوچون توچكوردوم . اي بلالار بو اوچكه لارنى
 چاقينكلار مغزلارنى بو چاغه سالينكلار . شفتالونينك مغزى اچيق دور .
 يخشى اوروك نينك مغزى تاتليق . مقدس كتابدا بو سوزنى او قودوم :
 كونك و نكيز بي آرام بولماسون خداغه ايشانينكلار منكا هم ايشانينكلار .

حرف مجرور نينك الدير اى قوشولادورغان سوزلار

بر اسم نينك آخرقى حرفى آوازى اوزون بر حرف صوتى
 بولسه و شو اسم كا بر حرف مجرور يعنى - يم - وم - م - ينك
 - ونك - نك - ي - سى - يميز - وميميز - ينكيز - ونكيز - نكيميز
 قوشولسه حرف مجرور نينك اولقى حرف صوتى سى ي بولادور و
 شونداغ اسم كا سى نينك اور نيغه ي قوشولادور . مثال :
 (كول نينك) سويى ، (خطاي نينك) لى ، خدايميز ، دعائم .

هيچ طبيب بو كسل نينك دواينى بيلمايدور مو؟ خديمدين

باشقه دوايى نى بيلمايدور. خطايم چونك دور اينك اوچون جفايم
 نهايت اغير دور ديب ايتمى. بو تنكه نينك راستى بار جايى هم باردور.
 شوير نينك بر مويى قرق سر كا ساتيلا دور. اول كشى نينك مدعايى
 نمه؟ اينك اعلايى يعنى مرتبه سى اولوغ بولغاي. اقتدايميزنى انكا
 كاتورايميز اول بيز نينك مقداميز بولا دور. بيز كا جاني نينك
 فدايى بيلان حدسز محبت كور ساتكان ايكان اينك رضايمغه هر نمه
 قيلساق شكر ادايميزنى تمام قيلالمايميز. بو دنيايم اسقاتمايدور.
 خواه كدايى بولسه خواه اوليايى بولسه منكا منفعت بتكوزالمايدور.
 همه انيمايميز خطالاريميزدين بيزنى پاك قيلالمايدور لار ليكن
 اولار قيلالمايدور غانى نى خدايميز قيلالور. رزق غذايميزنى اول
 برادور دعايميزدا كه مال لاشيب قالماغايميز

ينه اوتى اي خدايم

عمر و مكا بر قوشقان كون

سنگا بولغاي حمد ثنايم

بركان توفيقينك اوچون

ايتيشى و پتوشى باشقه باشقه بولغان
 عبارهلار و سوزلار

فعل نينك ماضى غير تمام و ماضى فى الماضى ديكان

تعبیرلاری مثلاً قیلور ایردی و بولوب ایردی بر عباره شرطیدا تورسه
 و یا پات پات بولوب تورغان یارسم بولغان بر نرسه نی ایتیب برسه
 ایتیشی پتوشیدین باشقه بولادور. مثلاً بولور ایردی نی دیشیده
 بولوتی قیلیب ایردیم نی قیلیم و قیلیماس ایردی نی قیلیمایتی
 دیب ایتورلار.

۳۲

نقد پلوم بولسه شبو آطنی الور ایردیم. ایلکاری شونداغ
 خیال قیلغان بولسانک اوتکان یلغچه یتکودیک پل اشونوب ایردینک.
 البته اشونور ایردیم شونی خیال قیلغان بولسام. بو یل یارکندکا
 باراسیز مو؟ بارور ایردیم اما پلوم کچینلیک قیلادورغاندیک تورادور.
 دادام هم انچه یخشی ایماس اینک بیلان تورسام اوبدان بولور
 ایردی. منکا دیکان بولسانکیز تونه کون شهردین دارو الفاج کلور
 ایردیم. وقتیدا سبب قیلغان بولسانکیز انداغ یمان بولوب کتماس
 ایردی. ای دادام اوروک یر ایردیم. یانیم دا پل بولسه ایب برور
 ایردیم. من تولا اوروک یسام قورساقیم نی اغریتور ایردی. بولتور
 خیلی جیق اوروک یسام سینکار ایردی بو یل انچه سینکمایدور.
 اوتکان یل باغدین تولا یمیش لار ساتار ایردوک بو یل بوران قاقیب
 اتیب دور اینک اوچون برکتی چیقمادی. اکام بوکون کلور ایردی

لیکن کاور مکی کلماس مکی من بیلماسمن. بالدور هر هفته ده
 بر ققیم کاور ایردی منا ایمدی ایکی اوچ هفته ده بر مرتبه
 هم کلمایدور. یامغور یاغادورغانی نی بیلسام هر کیز بارماس ایردیم.
 انام نینک کسلی نی بیلسام هر قایداغ قیلیب بارور ایردیم.

بعضی سوزلار نینک دیدشیده ق غغه یا خغه خ قغه یا
 غغه ب و غغه یا م کا د ت کا ن م کا اورولادور. شونداغ که
 مثلاً تقدیر تغدیر اقلیم اخلیم مقدور مغدور دهقان دهقان چرخ
 چرخ خزینه غزینه الباستی الواستی کباب کواب جابان جاوان
 بخنه واخنه آباد آوات یدیت مضبوط مضبوط چمبر چمبر ایتیلادور

۳۳

عبداللہ خان ایتی خدانینک تقدیری بیلان یتہ اقلیم نی کوروب
 کلیم. ایمدی بو یورت دا توروب دهقانچیلیق قیلیب عمر اوتکوزای.
 چرخ ایگرادورغان خاتون ایتی احوالیم قالمادی قول پوتوم نینک
 مقدوری یوق. تولا خلق جن الباستیدین قورقادور لیکن هیچ کیم
 جن الباستی نی راست کورکان ایلماس. ای بلام جاباندین
 قزل مرچ قرامرچ و فلفل الیب کلینک کباب طیار قیلیب ییلی.
 بو مضبوط پلمپی نینک اون ایکی بخنه سی باردور. نه یردین
 کلدینکلیر؟ ینکی آباد دین کلیم. ینکی آباد دیکان یورت نینک همه

یرلاری تخی آباد بولغان ایعاس . بو تونک نینک چنبرلاری بوشاب
 قالیب دور یغاچی چینکیتیب قویسون . اویکا کیرسام عجایب برید
 منکا معلوم بولدی . بوراب باقسام ساسیب قالغان چمغور نینک
 بوی ایکان

حرف سازلیق قاعدهلاری

عربی زباندا و هم باشقه ترکی تیل لارده هر سوزدا بر بریکا
 قوشولماقی ممکن بولغان همه حرف لارنی قوشوب پتورلار لیکن الله
 شهر نینک ترکی سیده قدیم زماندین تارتیب شونداغ قیلما بدورلار .
 بو زباندا تعین توختاتیلغان حرف سازلیق قاعده لاری یوق دور . بیز توبنده
 بیان قیلادورغان قاعده لار اوبدانسراق ملالار نینک پتویدورغانیغه
 موافق کلادور .

- ۱ . نینک دیکان حرف جر هیچ وقت انینک الیددا تورادورغان
 سوزکا قوشولمایدور مثل : باغ نینک
- ۲ . عربی سوزلار نینک آخرقی حرفی ی بولسه و شوی نینک
 آوازی الف نینک آوازی بولسه شونینک کینیکا بر نرسه
 قوشولمایدور . مثل : تعالی غه .
- ۳ . ترکی سوزلارده ایکی ل بر بریکا قوشولمایدور . مثل :
 کسل لیک .

٤. ه حرف صوتی بولسه انينك كينيكاً بر نمه قوشولمايدور.
 مثال: ميوه ده ديوانه كا (هيچ وقت ميوهده يا ديوانهكا)
 ٥. ليكن ه حرف ساكن بولسه كينيكاً كلادور حرف صوتيغه
 قوشولادور. مثل: پادشاهيميز (ليكن پادشاهغه) هيچ وقت پادشاهغه).
 اللهغه بر نمه قوشولمايدور. مثل: اللّيم.

٦. م بر اسم نينك آخري حرفی بولسه انينك كينيكاً حرف
 ساكن قوشولمايدور ليكن حرف صوتی كاسه قوشولادور. مثال:
 قومدين - قوميدين.

٧. نى ديكان حرف مفعول به انينك اليدا تورادورغان حرفغه
 انچه قوشولمايدور ليكن اليدا تورادورغان و باشقه حرفغه
 قوشولماغانى غه قوشولادور اكر شوى حرف صوتی بولسه ليكن
 حرف ساكن بولسه انكا قوشولمايدور. - نى انينك اليدا يالغوز
 تورادورغان س و ش غه هم قوشولادور. مثال: توپنى -
 قيلغانىنى - دردينى - باينى - توينى - مقدسنى - توشنى.

٨. سى ديكان حرف انينك اليدا يالغوز تورادورغان حرف
 صوتی بولغانى غه قوشولادور باشقه نرسه كا قوشولمايدور.
 مثال: قريسى.

٩. كه ديكان حرف انينك اليدا تورادورغان حرف صوتی

بولغان ى غە قوشولادور باشقە نمە کا قوشولمايدور . مثل ايتىكە .

١٠ . تولاراق ملالار - غە - كا - دا - دە - و - دىن دىكان

حرفلارنى اليدا تورادورغان ت كا قوشمايدور . مثال : نجات دىسن
پوت غە .

١١ . لار دىكان حرف انىنك اليدا تورادورغان حرفغە انچە

قوشولمايدور . ليكن (ا) س - ش غە و هم بر فعلا تورادورغان

- نك كا هميشه قوشولادور مثال : قىلماسلار - توشلار - برىنكلار .

(ب) ج ، چ ، ح ، خ ، غ ، ن يالغوز تورسە - لار

شولارغە قوشولادور . مثال : اچلار - تاغلار - نانلار .

(پ) - لار هم اليدا تورادورغان حرف صوتى بولغان ى غە

قوشولادور . ليكن حرف ساكن بولغان ى غە قوشولمايدور .

مثال : كوردىلار ، خاقانىلار ، قوىلار .

١٢ . مو دىكان حرف انىنك اليدا تورادورغان س ش دىن باشقە

حرفغە قوشولمايدور . مثل : ايساسمو .

١٣ . سىز دىكان حرف انىنك اليدا تورادورغان حرفغە قوشولمايدور .

مثل : پىل سىز .

١٤ . كى (قى) دىكان حرف انىنك كىنىدىن كادورغان حرفغە

هيچ وقت قوشولمايدور ليكن انىنك اليدا تورادورغان حرفغە

برابر قوشو لادور. مثال: اویدا کی غه، بالدور قی دیک، توبنکی، اوستونکی.

۳۴

حکایت قیلیب دور لار که لقمان تولا خلققه منفعت یتکوزور
ایردی هر کشی قرض حسنه دیسه هیبچ کشیکا کواه لامای برور ایردی.
بر کون بر آدم کلیب مینک مثقال التون قرض الدی. بر کانده هیبچ
کشی یوق ایردی. بو کشی بر مایمن دیب کونکلیده ایتیپ بر قزل
لتاغه توکوب الیب کتی یولدا بر یرده راحت الیب التون بی یانیدا
قویوب اولتوروب ایردی. بر قارغنه کلیب گوشت اوخشایدور
دیب الیب قاچتی الیب بارغونچه لقمان نینک توبه سیکا کاکانده اغزیدین
توشوب کتی. لقمان الیب کورسه اوزی نینک اول کشیکا بر کان التونی
ایکان الیب کیریپ اویده قویدی. اول کشی ینه کلیب مینک
مثقال التون لازم دیدی. لقمان ینه مینک مثقال التون بردی. حالا
هم کشی یوق ایکان. اول آدم برمای دیب بر اولوغ سودین اوتوب
بارغونچه التون قولیدین سوغه توشوب کتی. ایستاب تاپالماهی حیران
بولوب قالدی. اول التون هم خدایم نینک اذنی بیلان لقمانغه یولوقتی
الیب کیریپ اویده قویدی. اول کشی ینه مینک مثقال التون لازم
دیپ کلدی. لقمان ینه الیب چیقیپ بردی. اول آدم ینه یمان نیت
قیلیب یتوردی بو التون هم لقمانغه اوچرادی.

القصه تور تونجى نوبت ده اول كشي ايتيكة لقمانغه اوچ مينك
 مثقال التون قرضيم بولدى ايمدى مينك مثقال التون اليب سودا كر
 چيليك قليب تو كاناي ديب نيت قيلدى . اول يخشى نيت نينك
 بر كاتيدىن تولا منفعت لار كوروب تور ت مينك مثقال التون جمع
 قليب اليب كلدى . لقمان بو التوندين مينك مثقال التون نى اليب
 قالغانى نى ياندوروب برب ايردى . بو كشي حيران قالدى . لقمان
 ايتيكة من سيز كا مينك مثقال التون برب ايرديم خدای تعالى اوزوم كا
 نصيب قيلدى . ينه كلدينكىز ينه بريديم ديب بولغان واقعه لارنى بيان
 قيلدى . بو كشي خوش وقت بولوب اوچ مينك مثقال التونى نى
 اويكا اليب ياندى .

۳۵

بر كون لقمان: هر كشي قرض حسنه الله مينك قاشيمغه
 كاسون ديب منادى قيلدى . پنه بر شهردين بر كشي كليب قرض
 الدى . كين كلتوروب بر مادي . پل نى اليب كالكالى اوغلى نى ايبارور
 بولوب ايتيكة اى اوغلوم سنكا يولدا بارغونچه بر مرد كلان همراه
 بولور . انينك سوزيدىن هر گيز چيقمانك يالغوز درخت توبيمده
 اولتورمانك شهر كا كير كنده بر خاتون نى كور كاتور زنه ار المانك
 پل بار كشي نينك كى دا قونمانك ديب ايتى . اوغلى يولغه چيقيب بر

فرسنگ يول مانکيب ايردى بر مرد کلان همراه بولدى . وقتیکه بر
 درخت توبیکا يتيلار اول کشى شوندا بر ساعت ياتالی ديب ايردى .
 اوغول : دادام يالغوز درخت توبیده اولتور ماغیل ديب ايردى دیدى .
 اول کشى ایتیکه يولدا بر مرد کلان اوچرار انينک سوزيدین
 چيقمانک ديماب ايردى مو؟ مونسدا توشالی دیدى . توشوب اول
 درخت نينک سایه سیده ياتيب ايردىلار بو درخت دین بر يلان چيقيب
 اول اوغولغه قصد قیلدى . مرد کلان اول يلاننى اولتوروب
 قويدى . شهر کا بارغاندین کین پلى بار کشى نينک قاشیغه
 باردى . کیچه مونسدا قونونک تانکلا برای دیدى . اول اوغول
 قونغالی اوناماب ايردى . اول مرد کلان قونغیل ديب ايردى . قوندى .
 دريانينک لبيکا اوران سالیب بردى و اوزى نينک اوغلیغه بقاغه
 اوران سالیب بردى . اول مرد کلان اوغولغه ایتی اوزونککا اوران
 سالغان یرده ياتماغیل اوغلیغه اوران سالغان یرده ياتغیل دیدى .
 لقمان نينک اوغلى اندا باریب ياتی اول آدم نينک اوغلى دريانينک بويیغه
 باریب ياتی . کیچه ده سو موج اوروب اوزى نينک اوغلىنى اقيتيب
 اتى و لقمان نينک اوغلى سلامت قالدى . ايرنه سى پلنى اليب اول
 مرد کلان برله تاپیشيب ايردى . اول مرد کلان ایتی ای اوغول منينک
 کینکاشیم برله اولوم دین قوتولدونک منکامه براسن ديب ایتی . هر

نمه خواهلانسانك براي دیدی . مرد کلان منکا هیچ نرسه کراک
ایماس دیب غایب بولدی اول اوغسول سلامتلیک بیلان اتاسیغه
یانیب کلدی .

۳۶

بر سوداگر بر کون مینک طلا بار بر خالته نی ییتوروب اتقان
ایردی . شهر نینک رسته کوچه لاریغه بر اولامچی سالدی . بر
کمبغل آدم اول خالته نی تاپیب ایب اویمیکا ایب باریب بر صندوققه
سالیب قویوب ایردی . اندین ایکاسی بارمو انکلاشیب باقای دیب
بازارغه چیقتی . چیقسه اولامچی نینک آوازینی انکلاب انینک
الدیغه باریب ییتکان خالته قایسی رنگ لیک ایردی دیب سوزدی
اولامچی خالته نینک رنگ شکلی نی دیب بردی . ینه بر آدم من
تاپیب الغان خالته شبو اوخشایدور دیب اولامچی بیلان اویمیکا باریب
صندوقدین خالته نی ایب باریب ایکاسیکا خالته نک شو مو دیب ایستی .
اولامچی خالته نی تاپیب الغان آدم کمبغل کشی ایکان از دو تولا
سویونجی برسانکیز بولور ایردی دیدی . لیکن اول سوداگر
چنککیسلیک قیلیب سویونجی برماسلیک نینک علاجی نی قیلغالی توردی
خالته نی اچیب طلائی ساناب باقیب بر نچه طلائی ایب دورسن
ایب الغان طلائی برینک دیب قیستاغالی توردی . خالته نی تاپیب

الغمان كشي آچيغى بيلان سودا كركا اور ككولوب ياندى .

۳۷

سودا كرانى الديغه ساليب هايداب قاضى آخونوم نينك الديغه
اليب باريب عرض بولوب ايتيكة بو آدم خالتهنى تاپيب اليب ايچيدىن
بر نچه طلايمنى اليب دور ايكان حقيقت قىليپ سوراب حقيمنى
الدوروب بریشلاريدىن اميد قىلورمن ديب ايتى . قاضى سودا كرنينك
بخل ليقىنى بىليپ زاست ايماس ايكانىنى اوقتى . سوراغ قىلغاندىن
كين سودا كركا ايتى سيز بولسانكيز نهايت معتبر اصلزاده كشي
ايكان سيز سوزونكيز البته راست دور . و بو آدم بولسه مو هم راست
آدم ايكان اوغورلوق قىلادورغان يمان اندوه آدم بولسه خالته نينك
ايكاسىنى ايستاماس ايردى . بو خالته سيز نينك ايماس اوخشايدور
بو كشيكا برسه لار ايكاسى پيدا بولغونچه انينكده تورسون سيز اوز
خالته نكيزنى باشقه يردىن ايستاب باقينك ديدى . سودا كر پریشان
حال بولوب اى حضرتيم الفانىنى انكا بردىم بيورسانكيز اوستيدكا سويونجى
هم برامن خالتهنى من الاى ديب ايتى . ليكن قاضى آخونوم ايتى :
هر كيز بولمايدور اوزونكيز نينك كى بولماغان نرسهنى الماقينكيز
درست ايماس . سودا كر تولا يالباريب قىستاب تورغاندا قاضى
اچيغلانيب انى اور دوروب هايداب چيقاردى . اندىن خالتهنى تاپيب

الغمان آدمغه بريب ايتي بو خالته ني اليب اوزونك نينك قيلمب
 ايشلا تكييل اول بخل اوز خالته سي تي نه يردين تاپسه ايستاب تاپسون.
 بو خالته انينك كي ايدى ليكن بخل ليقي بيلان انى ايكنجى مرتبه
 يتور و بدور ديب يولغه ساليب قويدى .

۳۸

حكاييت كاتوروب دورلار كه حضرت نوح عليه السلام
 طوفاندين چيقتيلار فرزندلاري ايتيلار كه اي اتا اكر اجازت برسانكي
 سيزلار اوچون بر عمارت سراي باغ بنا قيلساق ديديلار. حضرت نوح
 من اول عمروم ني حضرت جبرائيلدين سوروب اجازت برور من
 ديدى حضرت جبرائيلدين سورديلار. اوچ يوز ييل عمرونك بار
 ديديلار. جواب ني ايشيتيب فرزندلاريكا عمروم آخريغه يتيب دور
 مينيك اوچون عمارت قيلمانكلار ديديلار .

۳۹

اي اوغول تن جانغه مهمان خانه دور
 بولماسه مهمان بو اوى ويرانه دور
 بولسه مهمان اويده معمورلوق بولور
 كتسه مهمان اويده رنجورلوق بولور
 نچه تون كون تنده جان مهمان ايرور

اوشبو اوی هم آخری ویران بولور
 هر نمه عالمده خلق پیدا قیلور
 اوشبو مهمان وجهیدین پیدا قیلور
 بیل بو مهمان قدرینی ای عبدالعزیز
 تاکه مهمان اوینده دور تو تغیل عزیز
 انکلا بو معنی نی ای سردی غریب
 بکته اول مهمان یینه کلماس یانیب
 هر کونی هوشیار تون بیدار بول
 طالبی بول طالب دیدار بول
 بیل بو مهمان قدرینی ای خاص عام
 باش کوتارمای سجده قیل هر صبح شام
 اوشبو اویدین بر کونی مهمان کتار
 بارچه افرادینک اول وقت قریاد ایتار
 کوب پشیمان قیلماغای اول کونده سود
 قیل تسلیم مهمان کتماسده سجود
 ایتاین جان تمثلی نی ای اوغول
 بی کدورت قیل و سوزلارنی قبول
 هر خیال و فکرلار مهمان ایرور

اوشبو مهمانغه کونکل ایوان ایرور
 هر کونکل بو فکردین خالی ایماس
 اول سببیدین مرتبه عالی ایماس
 فکری کر خیری دورور عیسی قیلاور
 فکر کر شری دورور ترسا قیلاور
 فکر صالح تنگری مهمانی دورور
 فکر فاسق مکر شیطانی دورور
 فکر خیری کیرسه کر کونکلونک ارا
 بولغای اول ساعت کونکل عرش اعلا
 فکر باطل کیرسه کر کونکلونک ارا
 بولغانی دور اول کونکل تحت الشری
 کیرسه مهمان اویکا استفسار قیل
 نیککا شکر بدکا استغفار قیل
 ای برادر عمر بر همپان زر
 بولماغیل زنهاز اندین بی خبر
 هر نفس کم چیقانی هر دم بدم
 کویا چیقادور همپاندین درم
 اول درم هر دم همپاندین چیقار

اول کشی آخر بو دوراندين چيقار

ای جوان ایسر ای باباء بـسرف

قیلماغیل هر کیز فانیغه اول زرنی صرف

ای اوغول برنچه پند ایتای سنیکا

چیقسه همیاندين درم کلماس ینه

هر نفس هوشیار بول ای هم نفس

اول درم کم چیقانی چیقان نفس

عمر اوتکای کویا صرصر کبی

تتسراشور بو جسم اول عرع کبی

قیلماغای عمر اوتکان بولسه عود

نزع جان وقتیدا قیلماس توبه سود

توبه قیلغیل تیز اولماسدين بورون

قیل عبادت کورغه کیرماسدين بورون

ای اوغول توبه بو کون باید کراک

تاندکلاغه کوب عمر خوش باید کراک

مذکور نظم نینک لغتی

معمور لوق : آبادلیق | رنجور لوق : تشکلیک ، آزار

اعلا : ايكيز	مردى غريب : مسافر
تحت الشرى : ير نينك تكيده	تون : كيچه
استفسار قيلماق : احوال سورماق	بيدار : اويغاق
نيك : اوبدان	ديدار : كورادورغان ، كورماكليك
استغفار قيلماق : عفو تيدلاماك	خاص عام : يالغوز بيلان همهسى
زنههار : خبردار	افراد : كشيلاز
درم : پيل	سود : فايده
دوران : اوى لار ، يورت لار	سجود : سجاده
باباء برف : قبرى اقسقال	كدورت : خفه ليق ، غمكين
صمصركبى : سوغاق شمالديك	كمر : اكمر
عرعركبى : آرچه درختيديك	شرى : يمان
عود : يانماغليق ، يانديش	دورور : بولسه ، دور
نزع : اوزولادورغان ، اولادورغان	ترسا : جاهل
لازم : بايد	عرش : تخت

SVENSKA MISSIONSFÖRBUNDETS ARKIV

Tegnérgatan 8

Tel. 15 18 30

113 81 Stockholm

RÄTTSKRIVNINGSGREGLER

på & för öst-turkiska, av
G. Ahlbert. Tryckt av SMF,
KASHGAR, 1929.